Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

STAT

INTELLOFAX

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

INFORMATION REPORT

This Document contains information affecting the National Defense of the United States, within the meaning of Title 18, Sections 793 and 794, of the U.S. Code, as amended. Its transmission or revelation of its contents to or receipt by an unauthorized person is prohibited by law. The reproduction of this form is prohibited.

RESTRICTED
SECURITY INFORMATION

STAT

COUNTRY Czechoslovakia

SUBJECT Foreign Trade Magazine

DATE OF INFO.

PLACE ACQUIRED

REPORT

DATE DISTR. 11 June 1953

NO. OF PAGES 1

REQUIREMENT NO. RD

REFERENCES

STAT

THE SOURCE EVALUATIONS IN THIS REPORT ARE DEFINITIVE.
THE APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE.

copy of Zahranicni Obchod, No. 4 of 1953

STAT

RESTRICTED

STATE		ARMY		NAVY		AIR		FBI		AEC		OCD	X		

(Note: Washington Distribution Indicated By "X"; Field Distribution By "#".) Form No. 51-61, January 1953

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

STAT

RESTRICTED

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

STAT

4

RESTRICTED

1953

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

ZAHRANIČNÍ OBCHOD
MĚSÍČNÍK MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU
PRO HOSPODÁŘSKOU INFORMACI
ŘÍDÍ JAROSLAV NAVRÁTIL S REDAKČNÍ RADOU

V. Tejmar a J. Žaloudek: Zlepšovatelské hnutí v zahraničním obchodě 145
V. Macura: Soutěž nám pomahá plnit plán 150
K. Maleček: Methoda kontroly plnění plánu zahraničního obchodu . 151
J. Písařík: Budujeme Výzkumný ústav pro zahraniční obchod . . 156
M. Nestěrov - J. Kotkovskij: O rozpadu jediného světového trhu . 159
F. Heřman: Militarisace hospodářství kapitalistických států . . 168
J. Skorkovský: Chemie ve světovém hospodářství 176
J. Setínský: Ještě k mezinárodním normovaným doložkám . . . 183

CENA VÝTISKU 12 Kčs
Redakce Praha II, tř. Politických vězňů 20, telefon 097. — Administrace Praha I, ul. 28. října 3, tel. 22 55 22 a 22 58 12

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

ROČNÍK VIII — ČÍSLO 4
DUBEN 1953

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Zlepšovatelské hnutí v zahraničním obchodě

Václav Tejmar a Josef Žaloudek

V době, kdy všechen náš pracující lid připravuje oslavy 1. máje, je třeba si připomenout, jak se rozvinulo zlepšovatelské hnutí jako důležitá součást socialistického soutěžení na úseku zahraničního obchodu. Dosavadní výsledky by měly být příkladem a pobídkou pro další zvýšené pracovní úsilí, pro zlepšování práce a uzavírání socialistických závazků. Významné postavení zahraničního obchodu v našem hospodářství zavazuje všechny pracovníky tohoto sektoru, aby na počest svátku všech pracujících uzavírali nové socialistické závazky a aby se připojili k nejlepším pracovníkům z výroby.

Letošní 1. máj bude především hrdou přehlídkou budovatelských úspěchů pracujících při plnění úkolů Gottwaldovy pětiletky, při rozvoji jejich tvůrčího nadšení a iniciativy v předmájovém soutěžení. Na této slavnostní přehlídce nových radostných úspěchů v budovatelské práci, splněných úkolů a vyhlášených nových závazků se zúčastníme i my, pracovníci zahraničního obchodu, abychom dokázali, že jsme s to plnit plánované úkoly a přispět k urychlenému vybudování socialismu v naší vlasti.

Po změření významu zlepšovatelského hnutí v zahraničním obchodě je především nutno uvědomit si podíl zahraničního obchodu na celkovém hospodářství naší země, který je, jak známo, značný. To dodává účinnosti každé akci, provedené v našem sektoru, a tudíž i každému uskutečněnému zlepšovacímu námětu nebo socialistickému závazku.

Uvědomme si dále okolnost, že zahraniční obchod umožňuje čs. hospodářství měřiti podle dovážených statků svou vlastní výrobní úroveň. Také poznávání zahraničních trhů s jejich požadavky a nabídkami dává dosti popudů pro zlepšování našeho vlastního hospodářství. Kromě toho se prostřednictvím zahraničního obchodu zúčastňujeme na výstavbě ostatního mírového světa a zároveň umožňujeme všem zemím mírového tábora účast na výstavbě socialismu u nás. Náš zahraniční obchod je i v kapitalistickém světě účinným propagátorem úspěchů socialistického budování a má tedy i politický vliv.

S významem zahraničního obchodu vzrůstá i význam zlepšovatelského hnutí v našem sektoru. Tím spíš je nutno vítat a podporovat každou iniciativu, jež naši práci zlepšuje. Jako schvalujeme iniciativní plnění služebních povinností a důrazně žádáme jeho řádné odměňování podle zásluhy, tak také hledáme prostředky na podporu a odměňování iniciativy jdoucí nad pracovní povinnost, t. j. socialistického soutěžení a zlepšovatelského hnutí.

Pole působnosti pro zlepšovatele je v našem oboru nejen rozsáhlé, ale i rozmanité. Uvedeme jen několik málo příkladů: omezit dovozy na dovozy opravdu nutné mobilisací domácích reserv; přesunovat vývozní fondy na zboží pro nás postradatelnější a výhodnější pro vývoz; usměrňovat dovoz a vývoz teritoriálně k vyšší výhodnosti hospodářské a politické; zhospodárňovat provozování zahraničního obchodu, jeho techniku a administrativu atd.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

I samotní pracovníci našeho oboru pociťují potřebu a výhodu zlepšování, jestliže dostávají dobře vypracované a mobilisující úkoly. Takové úkoly dovedou povzbudit iniciativu, přimět k vyhledávání a využívání všech možností, aby úkol byl zajištěn a splněn. Kladně tu lze hodnotit na př. reorganisaci některých složek zahraničního obchodu, aby se docílilo hospodárnějšího provozu, obvykle jiného, než byl tradiční chod a jeho uspořádání. Na takovou reorganisaci je třeba mobilisovat všechny reservy, o nichž se už třeba vědělo, že existují, jež se však projevily až pod tlakem reorganisace. Nejde tu ani tak o reservy kvantitativní, jako o kvalitativní. Těžší úkoly se totiž nesplní jen zvýšením práce, nýbrž i zkvalitněním práce, zlepšením její produktivity. A právě zvyšování produktivity práce je cílem zlepšovatelů, v tom se shodují dobří zlepšovatelé s dobrými vedoucími našeho hospodářství.

Za kapitalismu byl důvodem ke změnám jen konkurenční boj mezi kapitalisty. V období výstavby socialismu mají zájem na rychlém zvyšování produktivity práce všichni pracující, protože jim dnes patří celý produkt. A odměňování zlepšovacích námětů je jen jednou z konkretních forem socialistického odměňování podle zásluhy, protože urychluje výrobu a zvyšuje produktivitu.

Vývoj zlepšovatelského hnutí v zahraničním obchodě

Vývoj zlepšovatelského hnutí v zahraničním obchodě lze sice sledovat už od roku 1951, ale tehdy se vyřizování, popularisování a odměňování námětů, jež došly na MZO, provádělo ještě nedostatečně. Náměty přijímala provozní komise na MZO, zřízená jako orgán závodní organisace ROH. Nedostatkem bylo, že se nevedla řádná evidence, nesledoval se průběh vyřizování, členové komise se měnili a komise jednak neměla prostředky, jednak nebyla na takové odborné výši, aby byla s to posoudit a řešit náročné náměty, týkající se někdy i více podniků či i více sektorů. Vyřizování proto vázlo, bylo mnoho urgencí a stížností.

Teprve v dubnu 1951 se začalo se soustavným zachycováním námětů, jež došly na MZO, ať už odkudkoliv, a to v tehdejším organisačním oddělení, jež si prosadilo také vydání směrnic pro podávání a vyřizování zlepšovacích námětů; směrnice se opíraly o vyhlášku ministerstva práce a sociální péče a vyšly pod čís. 9 s platností od 15. 10. 1951. V listopadu téhož roku začala fungovat také ministrem jmenovaná racionalisační komise. Od této doby datujeme odpovědnější projednávání námětů, i takových, které měly větší význam než pro jediný podnik.

Pro získání přehledu uvádíme tyto tabulky:

Zlepšovatelské hnutí v zahraničním obchodě:	1951	1952
Celkem v podnicích podáno námětů	1 555	876
z nich uskutečněno, t. j. přijato:	491	382
úspora z nich činila Kčs	81 443 830,—	36 262 859,—
zlepšovatelům vyplaceno odměn Kčs	858 761,—	611 972,—

Podle jednotlivých čtvrtletí byl v r. 1952 vývoj tento:

Čtvrtletí:	Podáno ZN:	Přijato ZN:	Výše odměn:	Roční úspora:
I.	266	116	166 685,—	13 776 600,—
II.	249	94	150 551,—	8 046 460,—
III.	201	90	174 286,—	9 135 767,—
IV.	160	82	120 450,—	5 314 032,—

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Zlepšovací hnutí v r. 1952 podle jednotlivých podniků

PZO	Podáno ZN:	Přijato ZN:	ÚSPORY:	Odměny:
Centrokomise	19	6	464 000,—	13 193,—
Centrotex	95	27	11 561 012,—	194 143,—
Keramika	41	18	225 000,—	10 490,—
ČOK	25	9	576 470,—	9 590,—
Darex	16	10		500,—
Ferromet	21	15	440 000,—	11 280,—
Chemapol	62	41	2 354 772,—	49 240,—
Investa	73	33	11 368 700,—	48 161,—
Jablonex	34	26	1 039 000,—	9 280,—
Koh-i-noor	42	19	453 935,—	12 037,—
Koospol	54	16		66 085,—
Kovo	106	50	2 009 000,—	65 700,—
Ligna	55	19	428 000,—	14 135,—
Metalimex	39	28	2 879 270,—	17 080,—
Metrans	37	20	495 000,—	13 210,—
Motokov	43	9	600 000,—	19 348,—
Orbis	2	2		
Papco	32	17	118 700,—	36 620,—
Skloexport	74	13	130 000,—	5 530,—
Technospol	3	1		
Supraphon	3	3	920 000,—	16 350,—

Z přehledu vysvítá, že v roce 1951 bylo hodně myšlenek a nepropracovaných námětů uváděno ještě jako zlepšovací náměty. V roce 1952 je sice námětů podáváno méně, jsou však propracovanější a mohly být spíše přijímány k uskutečnění. V r. 1952 je částka odměn v poměru k úsporám mnohem vyšší než v r. 1951, ačkoliv absolutně je nižší. Z toho lze vyvodit asi tyto závěry:

V r. 1952 byl zahraniční obchod už lépe organisován, směrnice pro vyřizování zlepšovacích námětů přesnější a naši pracovníci už disciplinovanější. A přes to, že posuzování námětů bylo už přísnější, bylo přijato relativně více námětů a byly lépe odměňovány. I když tedy kvantitativně v počtu námětů a výši uznaných úspor se v roce 1952 proti roku 1951 objevil pokles, možno plným právem tvrdit, že si zlepšovatelské hnutí udrželo vzestupnou linii. Normy byly tvrdší, postupovalo se podle zákona a vládního nařízení, nerozhodovala tak často pouhá benevolence atp. Zejména se začalo přísněji rozlišovat, co je ještě služební povinností a co teprve zlepšovacím návrhem ve smyslu zákona. Na to, že nakonec bylo odměn přiznáno v r. 1952 v poměru k úsporám více než v r. 1951, měla vliv i ta okolnost, že dík přesnějším normám bylo méně rozpaků také při měření odměn, a jejich přiznávání.

Racionalisační komise a odborná komise

Jakmile se začaly náměty odpovědněji projednávat, bylo jasno, že na to nestačí jedinec, ba že na to nestačí ani tehdejší organisační oddělení příliš zaměřené na ostatní své úkoly, obvykle jen organisačně-administrativní, zatím co zlepšovatelé se zabývali problémy obchodně-politickými a a výrobními. Proto byla ve smyslu tehdy platné vyhlášky MPSP ustavena ministrem jako jeho poradní sbor na podzim 1951 **racionalisační komise,** aby posuzovala všechny návrhy podané v sektoru zahraničního obchodu, u nichž odměna přesahovala 10 000 Kčs, a vyřizovala stížnosti, jež vznášeli přihlašovatelé námětů proti rozhodnutím provedeným v podnicích.

Členům racionalisační komise se podařilo zvládnout veliké množství námětů, někdy velmi složitých, a řádně je projednat. Komise byla složena

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

z odborníků povolaných z podniků pro provozování zahraničního obchodu, zástupce ústředního výboru svazu obchodu ROH a pracovníků MZO. Všichni chápali, že řádné projednávání námětů je požadavkem nejen odborným, nýbrž i politickým.

Když vstoupily v platnost zákon č. 6/1952 Sb. a vl. nařízení č. 10/1952 Sb. týkající se zlepšovacích námětů, dostalo se nám přesnější linie. Byly zřízeny racionalisační komise v podnicích, jež jsou odbornými poradními orgány vedoucích podniků, a racionalisační komise při MZO byla pozměněna na odbornou komisi při MZO. Byli do ní povoláni zejména zástupci vývozního a dovozního odboru, odborník na ceny a odborník celní. Zůstali v ní zástupci z podniků. Její sestavení je známo ze zápisů z porad, které se provádějí nyní velmi přesně a rozesílají se všem podnikům našeho sektoru. Komise si je dobře vědoma toho, že její práce usměrňuje vyřizování námětů ve všech podnicích podřízených MZO, i když nepřicházejí až na MZO.

Komise pracuje takto: Materiál pro ni připravuje organisační referát sekretariátu III. náměstka ministra. Materiál prostuduje buď tajemník komise neb člen komisí k tomu určený. Kdo materiál prostudoval, má o námětu referát, který musí obsahovat při nejmenším body určené směrnicemi. Po diskusi komise přesně formuluje usnesení a řádné odůvodnění. Zejména v případech sporných předvolává komise přihlašovatele námětu, případně odborníky. Komise projednává dále thematické plány, směrnice pro projednávání námětů, propagaci zlepšovatelského hnutí atd. Usnesení komise platí jako doporučení pro MZO, kde pak o námětu rozhoduje buď III. náměstek nebo, jde-li o zvlášť významné případy, ministr zahraničního obchodu. Komise bude dále provádět instruktáž předsedů racionalisačních komisí z podniků, aby se tak zajistila jednotná politika v zlepšovacím hnutí. — Zkušeností jsme získali už hodně a jsou nejrůznější. Lze, jak níže uvedeno, uvést jak vzorné příklady, tak i horší.

Nejlepším u nás dosud projednaným a uskutečněným námětem byl návrh pracovního kolektivu č. 2240 z Koospolu, který o řadu desítek milionů snížil naši závislost ve strojených hnojivech na kapitalistických státech. Soudruzi by to byli nedokázali, kdyby se byli drželi jen toho, co jim přikazuje statut podniku. Šli mnohem hlouběji a dál, námět propracovali technologicky a prosadili si zásadní změnu i na příslušných ministerstvech. Politicky bylo tu závažné ještě to, že dovedli proti některým zdejším konservativním odborníkům, kteří nejprve dosáhli zamítnutí návrhu, uplatnit zkušenosti sovětské na poli širším, než je sektor zahraničního obchodu. Dále musíme vysoko hodnotit propracovanost námětu a ke kladnému přijetí přispěly konečně také odborné posudky míst v této věci u nás nejpovolanějších. Odměna bude činit přes 300 000 Kčs. Uvedli jsme tento případ jako vzorný příklad pro možnosti zlepšení, jehož lze dosáhnout komoditní změnou dovozu. V tomto druhu námětu se osvědčili také někteří soudruzi z Chemapolu a Centrotexu, odkud však v poslední době náměty tohoto typu přestaly docházet. — Vývozní referenti (Koospol, Ligna) dovedli si prosadit ve výrobě, že z materiálu ušetřeného jsou dnes nové vývozní fondy, atd.

I mezi administrativními zlepšeními se našel velmi dobrý příklad: s. Kolínský z Kovo pochopil dobře thematický plán MZO vydaný v květnu 1952 a svým návrhem pomohl k značnému zlepšení plánovací techniky v našem sektoru. Námět byl propracovaný do všech detailů a zčásti už dobře vyzkoušen v Kovu. Třebaže pro komplikovanost úspor nebylo možno sta-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

novit přesnou částku, byla přiznána odměna 10 000 Kčs. Jsme přesvědčeni, že i na poli administrativy by bylo třeba hodně následovníků!

Podniky málo využívají pomůcky, jež by jistě zlepšovací hnutí povzbudila, t. j. thematických plánů. Thematickým plánem vedení sdělí svým iniciativním pracovníkům, co je nejspíše třeba řešit. Tím způsobí soustředění tvořivého myšlení na hlavní články řetězu. Je to jeden ze způsobů kolektivního vedení podniku, který však stále není využíván.

I z jiných příznaků nutno usuzovat, že vedoucí v našem sektoru nevěnují dost péče zlepšovatelskému hnutí, ba ani nedbají plně existujících zákonů. Nemáme evidenci o tom, co kde učinili kladného pro rozvoj zlepšovatelského hnutí. Naproti tomu tu často zjišťujeme, že námět zaslaný na MZO nebyl v podniku ani administrativně dostatečně projednán. Ředitel se nerozhodoval, posudky nejsou ani odborné, ani přesné a určité, úspora není odlišena od položek, jež s námětem nesouvisí, není ani řádně vypočtena, doložena či kontrolovatelná. Je tu i jistá lhostejnost vůči námětům doporučeným odjinud (na př. igelitové obaly mají přes dvojí výzvu MZO jen malou odezvu). — To vše vede k tomu, že MZO musí administrativní proceduru protahovat, protože musí vyžadovat vše, co ještě chybí. Možno mluvit o nebezpečí, že takto leckterý nápad by mohl zapadnout bez využití.

Stalo se i to, že námět byl odměněn, ale zůstal nerealisován, na což si stěžují i sami zlepšovatelé (na př. dr. Let z Jablonexu: posiční tabulky); to ovšem je nehospodárnost. Nelze z toho sice vyvozovat, že zlepšovatel by měl odměnu vrátit, avšak nutno žádat, dbejte na zákonná ustanovení o vyplácení odměn, jež říkají, že odměna je splatná až po průkazu o uskutečnění úspor.

Jinou chybou je, že podnik volí cestu menšího odporu a schvaluje či aspoň přeceňuje v rozporu s příslušnými zákony podané náměty. Tak Metrans kdysi trval na vyšší odměně, ačkoliv několikanásobný posudek odborné komise při MZO byl jiný a podnik nemohl podat důkazy o vypočtené odměně, nemluvě o tom, že šlo o zlepšovatele v dost vysokém postavení. — Někdy, zdá se, podnik uznává za zlepšovací námět regulérní plnění služební povinnosti tehdy, když už nemá možnosti odměňovat iniciativní a lepší plnění povinnosti zvýšením osobní složky atp. Když jsme na př. Centrokomisi doporučili, aby tak odměnila příkladnou snahu s. dr. Martínka, dostali jsme informaci, že to není možné. Nahrazovat odměnu za řádné plnění povinností odměnou za zlepšovací námět, by neodpovídalo zákonu, ježto odměna za zlepšovací námět je určena za iniciativu projevenou nad služební povinnost.

Statut podniků sice pomohl hodně i při rozhodování o podaných návrzích na zlepšení, ale přesto dochází k rozporům v tom, co je služební povinnost a co zlepšovací námět. Rozhodování tu bude snazší, jakmile vedle statutu budeme mít podrobnější organisační řád, pracovní řády atd. — Až podniky uplatní důsledněji odměňování práce podle zásluhy, t. j. až budou platit podle vskutku vykonané práce, najde se jistě už méně pracovníků, kteří se domáhají vyšší odměny i za to své lepší snažení, jež je nepochybně jejich služební povinností, aspoň benevolentním uznáním za zlepšovací námět.

Z projednávání námětů tedy také vysvítá, jak si počíná vedení podniku, jak provádí mzdovou politiku, jaký má pořádek, jak spolupracuje se složkami ROH atp. — Má tedy zlepšovací hnutí pro nás význam nejen v tom, že přináší úspory, učí lidi tvořivě myslet a účastnit se na vedení podniku,

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

že konkretně prokazuje socialistické myšlení našich pracovníků, nýbrž i v tom, že je jedním z okének, jimiž se díváme do podniku.

V den oslav 1. máje si znovu připomeňme ty body z projevu s. Gottwalda na celostátní konferenci KSČ, konané v prosinci 1952, jimiž zdůraznil význam socialistického soutěžení. Soudruh Gottwald v sedmém bodu uvedl: »Hospodářský plán na rok 1953 splněn býti může a bude, jestliže se naučíme, abychom lépe, daleko lépe než dosud podněcovali a organisovali iniciativu zdola, socialistické soutěžení a novátorské hnutí s cílem, přibližovat postupně technickou úroveň celého širokého kolektivu pracovníků k úrovni pracovníků předních.

Za osmé, jestliže budeme dosti důslední, abychom všude, na všech úsecích našeho hospodářského a všeho veřejného života houževnatě probojovávali co největší hospodárnost, úspornost, snižování vlastních nákladů, zvyšování produktivity práce.«

Ale také čtvrtý bod jeho projevu je pro pracovníky zahraničního obchodu neméně důležitý. Soudruh Gottwald řekl:

»Plán splníme, jestliže dokážeme, abychom byli přísní při prosazování požadavku dodržování státní a pracovní disciplíny. Nemůžeme nadále dopouštět, aby se bez důsledků pro odpovědné činitele porušovala usnesení strany a vlády, anebo aby se prostě neprováděla.«

Všechny citované body soudruha Gottwalda platí i o zlepšovatelském hnutí v našem sektoru. Bod osmý naznačuje jeho cíl, u nás jistě velmi naléhavý. V bodě sedmém jsou zmíněny ty prostředky, jež máme v reservě mezi socialisticky myslícími lidmi, i když to nejsou vedoucí, a bod čtvrtý nám netoliko připomíná disciplinu při podávání a projednávání námětu, nýbrž i to, že disciplina v práci, organisační a pracovní řády, jejichž dodržování atp. usměrní socialistické novátorství a soutěživost našich kádrů. Jsme přesvědčeni, že, budeme-li dbát pokynů s. Gottwalda, budou mít všechny racionalisační komise, odborná komise a vedoucí plné ruce radostné práce, t. j. uskutečňovat dobré návrhy a vyplácet za ně odměny. Výsledkem může být jen podstatné zlepšení provádění socialistického zahraničního obchodu, čímž my můžeme nejlépe přispět socialistické výstavbě svého státu.

Soutěž nám pomáhá plnit plán

V. Macura

Denně hledáme, jak zlepšit naši práci, aby plnění plánu bylo co nejlepší. Jedním z takových prostředků je dobře připravená socialistická soutěž, zorganisovaná na pracovišti, ať se jedná o sebemenší oddělení nebo jiný pracovní útvar, ovšem není-li nadekretována, uměle vyvolána, ale vyvěrá-li z politického uvědomění a z daných úkolů na pracovišti.

Proto podniky zahraničního obchodu Koospol a Centrokomise, než přikročily 1. ledna t. r. k zahájení socialistické soutěže o nejlepší plnění operativního plánu, zhodnotily předešlé soutěžení, prozkoumaly možnost nové soutěže a hledaly cestu, jak soutěži dát takový směr a náplň, aby se jí zúčastnili nejen jedinci, ale celá oddělení a skupiny. Než soutěž byla vyhlášena, byla proto provedena široká diskuse na všech dílčích i závodních schůzí ROH, strany a mládeže. Vedoucí skupin a oddělení na svých poradách seznámili spoluzaměstnance s úkoly, ukázali na úzké profily

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

a těžkosti a navrhli, jak tyto řešit. Pak teprve došlo k vyhlášení soutěže. Tím soutěž dostala nejen kolektivní charakter, ale ihned od prvopočátku byla zaměřena tam, kam bylo třeba, to jest na slabé plnění plánu.

Vedení obou podniků i závodní složky byly si též od počátku soutěže vědomy toho, že žádná soutěž bez stálé kontroly, zveřejňování a populariso-vání dobrých výsledků nebude mít žádoucích výsledků. Proto každý den v obou společnostech závodním rozhlasem byly hlášeny výsledky plnění plánu za den předcházející a zvláště dobré výsledky doprovázeny uznáním a výzvou k následování. Na závodních tabulích pak podle oddělení je plnění zveřejňováno, takže každý zaměstnanec může si kdykoliv svou práci a práci svého oddělení zkontrolovat. Jednou měsíčně vedení společnosti a zástupci ROH provedli zhodnocení měsíční soutěže a vyměnili si navzájem zkušenosti. První čtvrtletí dobře připravené soutěže je ukončeno.

Operativní plán za prvé čtvrtletí byl v Koospolu a Centrokomisi splněn takto:

	KOOSPOL	CENTROKOMISE
dovoz	105,3%	95,8%
vývoz	120,1%	114,3%
celkem	107,4%	105,8%

Je to jistě výsledek velmi radostný, o který se přičinili zaměstnanci, vedeni snahou dosáhnout nejlepší splnění operativního plánu. Je jich už v soutěži veliká většina a není pochyby o tom, že ostatní je budou v příštím čtvrtletí následovat.

Výsledky soutěže znovu potvrdily, že je-li soutěž dobře připravena, stále popularisována a hlavně pak kontrolována, musí přinést dobré výsledky. Druhé čtvrtletí bude nesporně zajímavější, neboť v obou podnicích se velmi úspěšně rozvíjejí předmájové závazky, které jistě přinesou další zlepšení v plnění plánu.

Methoda kontroly plnění plánu zahraničního obchodu

Karel Maleček

Jedním z významných přínosů vítězství našeho pracujícího lidu v únoru 1948 pro náš hospodářský život bylo vytvoření předpokladů pro plánování dalších důležitých úseků hospodářství, mezi nimi i zahraničního obchodu.

Zřízení speciálních podniků, oprávněných monopolně provozovat zahraniční obchod, bylo projevem těchto nově vytvořených objektivních předpokladů pro plánování zahraničního obchodu.

Od theoretických předpokladů bylo však ještě daleko k praxi. Od vzniků monopolních podniků pro zahraniční obchod existence plánu zahraničního obchodu byla prokazatelná; o existenci plánu se vědělo, protože však v základech byl plán zahraničního obchodu často v mnoha směrech stavěn nereálně a nad to byl zaměřen na plnění kvantitativní, trvalo léta, než plán zahraničního obchodu se stal skutečným rozhodujícím činitelem v našem zahraničním obchodě, jak je tomu letos.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Je-li tedy plánování dnes již uznáváno všeobecně za určující a rozhodující princip v našem zahraničním obchodě a máme-li dnes už vybudovánu systematickou techniku i methodiku sestavování plánu, o kontrole plnění plánu nelze dnes ještě ani zdaleka říci, že by se děla systematicky, technicky a methodicky správně. Stále ještě tu a tam leckteří pracovníci v aparátu zahraničního obchodu vidí plán jako konečný cíl. Někteří zase ještě na plán a jeho kontrolu pohlížejí jako na dva samostatné, na sobě celkem nezávislé procesy. Jiní zase v theorii uznávají, že kontrola plnění plánu je neodlučitelnou součástí plánování, v praxi však kontrolu plnění plánu stále ještě v tom či onom směru zanedbávají. I o nich platí slova s. Stalina: »*Jen byrokraté mohou myslit, že plánování končí sestavením plánu. Sestavení plánu je jen začátkem plánování. Skutečné plánovité vedení se rozvíjí teprve po sestavení plánu, po kontrole na místech, v průběhu uskutečňování, opravování a zpřesňování plánu.*« (Stalin, XVI. sjezd VKS[b].)

*

Chyby a nedostatky v provádění kontroly plnění plánu zahraničního obchodu mají většinou svůj základ v tom, že si mnozí pracovníci dost dobře neuvědomují, jaký je vlastně vůbec význam kontroly plnění plánu, jaký je její cíl. Nejsou vzácné případy, kdy i pracovníci na vedoucích místech se domnívají, že u nich nelze provádět kontrolu plnění plánu zahraničního obchodu, že tato kontrola je bezúčelná a že v podstatě znamená »zase jedno zbytečné hlášení«. Takoví soudruzi vidí v kontrole plnění plánu zahraničního obchodu úkol nadiktovaný shora (o jehož provedení je třeba podat hlášení), a neuvědomují si, že kontrola v prvé řadě má sloužit jim samým k zlepšení jejich práce v zajišťování plnění plánu. A přitom o významu kontroly plnění velmi jasně řekl s. Malenkov na XIX. sjezdu KSSS: »Cílem kontroly plnění je především odhalit nedostatky, zjistit nepořádky, pomoci radou poctivým pracovníkům, nenapravitelné potrestat a dosáhnout splnění přijatého usnesení, prostudovat zkušenosti a na jejich základě zajistit co nejsprávnější, nejvýhodnější a nejhospodárnější řešení daného úkolu. Nelze připustit byrokratický poměr ke kontrole plnění, je třeba se nebát zrušit nebo opravit přijaté usnesení, ukáže-li se, že je chybné nebo nepřesné. Kontrola plnění je nerozlučně spjata s úkolem odstraňovat nedostatky ve výběru kádrů; podle výsledků kontroly je třeba odstraňovat špatné, nevhodné, zaostalé, nesvědomité pracovníky a nahrazovat je lepšími, vhodnými, vyspělými, poctivými lidmi; kontrola plnění musí přispívat k tomu, aby byli vyzdvihováni noví lidé, kteří jsou schopni přispět k tomu, aby šla práce vpřed, a kteří střeží zájmy státu.«

*

Třebas naše zkušenosti s kontrolou plnění plánu zahraničního obchodu jsou zatím malé, lze říci, že i v těch případech, kde se kontrole přikládá správný význam, dochází k řadě chyb a nedostatků.

Vážným nedostatkem je nedostatek systematičnosti v provádění kontroly. I když třebas nechybí dobrá vůle a snaha provádět kontrolu a hodnocení plnění plánu zahraničního obchodu pravidelně, přesto nával práce, často neplánované a nabíhající živelně, projevuje se jako »vis maior« nebo spíše jako vítaná záminka k tomu, aby se od kontroly pro jednou upustilo. A právě »aby kontrola provádění dosáhla cíle, jsou nezbytné při nejmenším dva předpoklady: za prvé, aby tato kontrola byla

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

prováděna systematicky a nejen zřídka«, řekl o tom s. Stalin na XVII. sjezdu VKS(b).

Kontrola, prováděná nepravidelně, nahodile a příležitostně, nemůže včas odhalit a napravit nepravidelnost v plnění, nedostatek rytmičnosti. Stalo se na př. již chronickým zjevem v našem zahraničním obchodě, že v posledním měsíci roku (z důvodů, spočívajících jak ve výrobě, tak v aparátu zahraničního obchodu), plnění je podstatně vyšší než v ostatních měsících roku. Podobná situace (v menší ovšem míře), objevuje se vždy v třetím měsíci každého čtvrtletí a podobně v nejednom případě i ve třetí dekádě měsíce proti prvním dvěma dekádám.

Tento nedostatek rytmičnosti v plnění vývozního plánu kromě řady jiných nepříznivých důsledků nutně s sebou přináší nemožnost stoprocentního splnění plánovaných vývozů, na př. u zboží s velkým fysickým substrátem, jehož dopravu v krátkém časovém úseku nelze při dosavadním stavu dopravních prostředků plně uskutečnit.

*

Jako druhý předpoklad toho, aby kontrola provádění dosáhla cíle, uvedl s. Stalin (na XVII. sjezdu VKS[b]): »Aby tuto kontrolu řídili ve všech článcích stranických, sovětských a hospodářských organisací nikoli podřadné osoby, nýbrž dostatečně autoritativní lidé — sami vedoucí organisací.«

I v tomto směru chybují leckteří vedoucí pracovníci aparátu zahraničního obchodu, přenechávajíce provádění kontroly podřízeným zaměstnancům.

*

Neprovádějí-li sami vedoucí kontrolu plnění plánu, pak těžko lze zajistit komplexnost této kontroly, hodnotící výsledky v souvislostech věcných i časových. Příkladem dobré snahy komplexního postoje v kontrole plnění plánu je provádění kontroly ve vývozním odboru ministerstva zahraničního obchodu, kde hodnocení výsledků je prováděno s hlediska podniků pro zahraniční obchod, hlavních druhů zboží i nejdůležitějších zemí, a to nejen za účasti pracovníků vývozního odboru, nýbrž i odborů teritoriálních, devisového odboru i jiných odborů.

Kontrola hmotného plnění plánu zahraničního odchodu, jež by nepřihlížela k plnění celostátního hospodářského plánu v ostatních úsecích, a tudíž k okamžitým potřebám našeho hospodářství a jeho okamžitým konkretním možnostem, jež by si neuvědomovala a nezhodnocovala souvislosti s plněním na př. finančního plánu, devisového plánu a ostatních plánů, byla by pouhým torsem. Ztrácela by snadno perspektivu a konečný cíl.

*

Komplexní pohled na plnění plánu neznamená ovšem ustrnutí na celkovém pohledu bez rozboru jednotlivých hlavních složek. Takový vztah ke kontrole je nutně spojen s nebezpečím průměrných ukazatelů. O tom hovoří s. Malenkov na XIX. sjezdu KSSS takto: »Spokojujeme-li se průměrnými ukazateli, nemůžeme zpozorovat oblasti, kolchozy a sovchozy zaostávající, v nichž jde práce špatně, a nemůžeme pak včas podniknout účinná opatření a poskytnout jim nezbytnou pomoc; na druhé straně za průměrnými ukazateli nejsou vidět oblasti, kolchozy a sovchozy, které se dostaly daleko vpřed a pro něž úkoly, založené na průměrných ukazatelích, nejsou mobilisující, nýbrž táhnou je zpět a brzdí jejich rozvoj.«

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Tato slova platí v období jistě i pro zahraniční obchod. I v rámci jednotlivých podniků pro zahraniční obchod, které třebas celkově plní dobře plánované úkoly, úseky, překračující plán, vyrovnávají v průměru za celý podnik nedostatky v plnění jiných útvarů podniku. Pravidelná důkladná kontrola vedoucího (spojená ovšem s náležitými závěry), je zárukou rytmičnosti v plnění podniku jako celku i jeho jednotlivých složek.

*

Nesprávná také je taková kontrola, jež sice důkladně se zaměřuje třebas na podnik a jednotlivé druhy zboží, jež tento podnik dováží nebo vyváží, která však si neuvědomuje, v čem v tom kterém časovém období je hlavní, rozhodující článek celého plnění, jehož zvládnutí zvládá celou situaci. Tento hlavní článek nebude samozřejmě všude týž a i v jednotlivých útvarech podle okolností se bude měnit. Takovým hlavním článkem mohou být na příklad špatný styl, organisace a technika práce, nedostatek odpovědnosti u pracovníků, jejich nedostatečné odborné znalosti, nedostatečný průzkum a zpracování trhů, nevhodný sortiment zboží, nesprávně postavené ceny a podobně.

*

Důkladná, systematická a včasná kontrola a hodnocení plnění plánu musí také úplně skoncovat se starým pojetím plnění plánu s jediného hlediska — kvantitativního, ale nutně musí vyústit v plnění kvalitativní. Bylo to jedním z projevů škůdcovských method protistátního spikleneckého centra, jehož členové v oblasti zahraničního obchodu se zaměřovali (kromě jiných praktik), právě na mechanické plnění plánu zahraničního obchodu po stránce kvantitativní; jejich »starostí« bylo »splnit« plán za »každou cenu«. Důsledkem tohoto »pojetí« bylo třeba při dovozu zhoršení požadované kvality nebo sortimentu a často ještě přitom byly podstatně překročeny ceny, při vývozu se zase nedostatečně přihlíželo k rentabilitě a podobně. Kvalitativní zlepšení plnění plánu nemusí se přitom zaměřovat jedině na samotný hmotný substrát, ale může se projevit ve výhodnějších platebních podmínkách, výhodnější dopravní cestě a podobně.

*

Zásada, že kontrolu plnění plánu mají provádět autoritativní, vedoucí pracovníci, není nijak v rozporu s požadavkem zapojit všechny pracovníky do kontroly. »Je třeba, aby se naše vedoucí orgány ve své práci při kontrole plnění opíraly o široké masy pracujících, o stranické, odborové a komsomolské organisace, o aktiv místních sovětů. Teprve spojování kontroly plnění shora s kontrolou zdola, prováděnou stranickými i nestranickými masami, zaručí včasné odstranění nedostatků v práci našich organisací a institucí a vytvoří podmínky, při nichž budou usnesení a směrnice plněny včas a přesně, bolševicky,« řekl o tom s. Malenkov na XIX. sjezdu KSSS.

Právě kontrola a hodnocení plánu je vhodnou příležitostí pro posouzení a hodnocení pracovníků, kteří odpovídají za plnění plánu. A kontrola plnění je přímo neoddělitelná od kontroly jejich stylu práce a jejich method. Je třeba důkladně vyhodnotit nejen příčiny věcné, ale přímo příčiny v lidech, jež ovlivnily splnění nebo nesplnění plánu. Účelem toho je snaha zlepšovat styl a methody práce, zlepšovat kvalitu pracovníků; vyzdvihnout a odměňovat nejlepší pracovníky; pomoci slabým a jen nenapravitelně špatné,

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

nesvědomité a neschopné pracovníky odstranit a nahradit lepšími pracovníky.

Kontrola a hodnocení plnění plánu stává se tak zároveň širokou školou, kde každý bez výjimky, vedoucím počínaje a posledním pracovníkem konče, se učí nebo se může a má učit. Takovouto školou je na př. kontrola plnění dovozního plánu, prováděná vedoucím dovozního odboru ministerstva zahraničního obchodu, za účasti všech pracovníků odboru.

*

Účinná kontrola plnění plánu vyžaduje řadu předpokladů. Jedním z nich jsou včasné a správné číselné podklady. Význam statistiky však stále není dostatečně doceněn. Projevuje se to v nízkých požadavcích na pracovníky ve statistických útvarech a samozřejmě i v jejich poměrně nízkém honorování. Evidence, jež má být evidencí operativní, má proto ještě mnoho nedostatků. Chyby v číslech, mechanické řazení číselných a věcných vztahů, zpoždění ve zpracování výsledků, to vše patří k hlavním činitelům, kteří stále ještě brzdí operativní využití evidence a do všech důsledků správnou kontrolu plnění plánu.

*

Kontrola a hodnocení plnění plánu zahraničního obchodu musí důkladně rozebrat hlavní příčiny plnění i neplnění plánu; tím však její úkol nekončí, ale teprve začíná. Nemá-li se stát samoúčelnou hříčkou, je zapotřebí nejen analysovat situaci, ale vyvodit z ní závěry. Správné hodnocení plnění plánu zahraničního obchodu musí včas odhalovat nebezpečí disproporcí v jeho plnění, musí je rozebrat a učinit předpoklady, jež slouží k odstranění nebo vůbec předejití vzniku disproporcí. Hodnocení plnění plánu musí tak vyústit ve stanovení další linie postupu; k realisaci tohoto postupu je třeba učinit opatření, jež by přispěla k zlepšení v plnění plánu zahraničního obchodu. Tato opatření musí být jasná, konkretní, adresná, časově pevně určená — to znamená také kontrolovatelná.

*

Kontrola plnění plánu zahraničního obchodu, k jehož zajištění musí přispět stranické i odborové organisace mobilisací pracujících v aparátu zahraničního obchodu větší měrou než dosud, není samoúčelnou činností, ale nezbytnou a neoddělitelnou součástí plánovacích prací. Není ani svěrací kazajkou ani bičem, ale základním prostředkem k zlepšení plnění plánu. Jen tehdy bude však mít skutečný význam a jen tehdy bude znamenat pronikavou změnu ve výsledcích v plnění plánu, bude-li prováděna správně methodicky, včas a hlavně bude-li spojena se správnými závěry a opatřeními ke zlepšení práce, a to závěry kontrolovatelnými a skutečně také důsledně a tvrdě kontrolovanými. Jen za těchto podmínek může plánování zahraničního obchodu přispět k tomu, aby se podle Marxových slov materialistická theorie přestala omezovat na vysvětlování světa, ale aby jej také skutečně změnila.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Budujeme Výzkumný ústav pro zahraniční obchod

Jaroslav Písařík

Význam zahraničního obchodu jako důležitého článku našeho národního hospodářství jako ochránce našeho socialistického budování před rušivými vlivy kapitalistického světa je dobře znám všem pracovníkům na úseku zahraničního obchodu.

Podíváme-li se v krátkosti na jednotlivé etapy, jimiž československý zahraniční obchod prošel od roku 1945 do dnešní doby, vidíme, že stále vzrůstá kvalita jeho provádění.

První etapa jeho vývoje, t. j. od roku 1945 do roku 1948 je charakterisována působením kapitalistických živlů, které za podpory některých reakčních vládních činitelů nalézaly zvláště v oblasti zahraničního obchodu vhodnou půdu pro rozkladné působení a vlastní obohacování.

Charakteristickým znakem druhé etapy, t. j. od roku 1948, kdy bylo provedeno znárodnění a vytvořen monopol zahraničního obchodu, je jak postupné odstraňování škodlivých vlivů z první etapy v myšlení pracovníků, v organisaci a methodách jejich práce, tak i soustavné zlepšování provádění úkolů, vyplývajících ze socialistického monopolu zahraničního obchodu.

V této etapě došlo k vytvoření operativních orgánů monopolu zahraničního obchodu a k postupnému usměrňování činnosti zahraničního obchodu podle potřeb socialistické výstavby našeho hospodářství a potřeb spolupráce se státy demokratického tábora, především se Sovětským svazem.

Pokud se týká další funkce monopolu zahraničního obchodu, t. j. chránit národní hospodářství před pronikáním rušivých vlivů kapitalistického krisového vývoje, splnil i v tomto směru náš zahraniční obchod v hrubých rysech svůj úkol, přes to, že právě zde se členové Slánského spikleneckého centra nejvíce snažili narušit naše hospodářství.

Otázka stálého zlepšování kvality práce v zahraničním obchodě byla předmětem studia a diskusí všech pracovníků a na základě použití dosavadních zkušeností vlastních i sovětských, došlo v červenci 1952 k vládnímu usnesení, jímž bylo kromě schválení organisace MZO uloženo ministerstvu zahraničního obchodu zřídit *Výzkumný ústav pro zahraniční obchod.*

V průběhu příprav ke zřízení Výzkumného ústavu byly ujasněny v četných diskusích s pracovníky různých útvarů v sektoru i mimo sektor zahraničního obchodu, jakož i s pracovníky vědeckých institucí — základní úkoly ústavu, zásady jeho organisace a pracovní methody.

Na základě výsledků těchto přípravných prací bylo možno po schválení vládou zahájit vlastní výstavbu Výzkumného ústavu pro zahraniční obchod od 1. dubna 1953.

Výzkumný ústav se stává výzkumným a dokumentačním ústředím sektoru zahraničního obchodu a jeho vědeckým poradním orgánem. Bude s hlediska úkolů československého zahraničního obchodu soustavně sledovat, zkoumat a zhodnocovat situaci na mezinárodních trzích v souvislosti s celkovým vývojem obou paralelních světových trhů — světového trhu socialistického a světového trhu kapitalistického.

Poznáváním souvislostí jednotlivých základních vlivů, působících na mezinárodních trzích, bude dán základ pro lepší orientaci o perspekti-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

vách dalšího vývoje a tím i pro plánovité zkvalitňování práce v našem zahraničním obchodě, pro zlepšení plánování a pro vědecké řízení československého zahraničního obchodu. Bude možno jej ještě lépe usměrnit a provádět podle potřeb výstavby socialismu u nás a požadavků koordinace naší hospodářské výstavby s výstavbou hospodářství států demokratického tábora, a dále lépe zajistit plnění jeho funkce ochrany našeho hospodářství před nepříznivými vlivy kapitalistického světa.

Ústav bude pracovat na základě plánu vědecko-výzkumných prací, který bude vyplývat jak ze všeobecných úkolů zahraničního obchodu v souvislosti s československými ekonomickými a politickými problémy, tak i z požadavků různých útvarů zahraničního obchodu, pokud tyto požadavky budou spadat do rámce poslání ústavu.

Poradní funkce ústavu nebude v žádném případě nahrazovat činnost jiných orgánů zahraničního obchodu, jako na př. útvarů operativních (dovoz - vývoz), obchodně-politických, plánovacích a pod. O tom, jak a do jaké míry bude použito návrhů, námětů a informací ústavu v jednotlivých útvarech, rozhoduje zásadně vedoucí těchto útvarů v rámci své kompetence.

Ústav bude ve styku s různými útvary zahraničního obchodu, odkud bude přijímat impulsy pro zaměření své činnosti, pokud se tyto budou týkat jeho činnosti.

Ústav bude spolupracovat se všemi vědeckými institucemi, pokud jejich činnost jakýmkoli způsobem souvisí s jeho činností. Na základě této spolupráce bude tak ústav mít stále možnost informovat o aktuálních otázkách a problémech politické ekonomie příslušné útvary zahraničního obchodu, jakož i podle toho usměrňovat svou vlastní činnost. V souvislosti s touto spoluprací se zúčastní jak přípravy, tak i jednání vědeckých sjezdů, konferencí a porad, důležitých s hlediska dalšího rozvoje výzkumné činnosti v úseku zahraničního obchodu.

S konjunkturními odděleními podniků pro zahraniční obchod, jakož i s těmi složkami mimo sektor, které se zabývají úkoly blízkými výzkumu zahraničního obchodu, bude ústav spolupracovat při zobecňování a výměně methodických zkušeností při výzkumu.

Útvarům československého zahraničního obchodu bude ústav konkretně pomáhat v různých směrech tím, že:

— sleduje a zkoumá vývoj ekonomiky států demokratického tábora s cílem informovat a dávat náměty k dalšímu rozšíření spolupráce s nimi,
— provádí výzkum socialistického světového trhu a vztahů socialistického světového trhu a vztahů socialistického systému k systému kapitalistickému,
— dává vyjádření příslušným složkám k zásadním otázkám zahraničního obchodu,
— sleduje a zkoumá s hlediska zájmů československého zahraničního obchodu vývoj ekonomiky a především vývozních a dovozních možností kapitalistických států, zvláště pak států hospodářsky málo vyspělých,
— provádí výzkum socialistického světového trhu a vztahů socialistického systému k systému kapitalistickému,
— provádí s hlediska zájmů československého zahraničního obchodu komoditní výzkum u druhů zboží určených plánech vědecko-výzkumných prací.

Na základě výsledků výzkumu všeobecného, teritoriálního a komoditního dává náměty pro perspektivní plánování, podklady, podněty a doporučení pro hodnocení situace při obchodně-politických jednáních, při praktickém provádění zahraničního obchodu a při jeho celkovém vyhodnocování formou zpráv, přehledů, thematických studií a konsultací.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Ústav bude v nutných případech okamžitě informovat útvary zahraničního obchodu o závažných otázkách, bude vydávat dvakrát týdně krátkodobé zprávy, měsíčně a v delších obdobích přehledy o vývoji situace.

Krátkodobé hospodářské zpravodajství ústavu bude zaměřeno na vybrané zprávy, které budou orientovat pracovníky zahraničního obchodu o situaci na zahraničních trzích a budou vodítkem při řešení různých konkretních otázek československého zahraničního obchodu. Budou souhrnem skutečností o tom, co se v daném okamžiku na daném trhu, případně v dané základní komoditě děje, resp. pravděpodobně bude dít. Tyto zprávy tak budou pomůckou pro všechny operativní pracovníky jak na MZO, tak v podnicích pro zahraniční obchod — nikoli v tom smyslu, že by v nich byly dávány přímé disposice k provádění, nýbrž budou při správném použití vodítkem k správnému rozhodnutí toho kterého pracovníka, jak je třeba určit v souvislosti s ostatními jemu známými skutečnostmi, v daném okamžiku na daném trhu a v konkretní komoditě postupovat.

Tyto krátkodobé zprávy budou usměrňovány jak potřebami praxe zahraničního obchodu, tak i závěry, vyplývajícími ze zhodnocení celkových hospodářských a politických podmínek mezinárodního obchodu, prováděného ústavem. Hlavní snahou ústavu bude dát každému pracovníku na úseku zahraničního obchodu možnost utvořit si obrázek o souvislosti otázek, které se týkají jeho operativních úkolů, s celkovou situací na daném trhu, případně se situací na celém příslušném světovém trhu a jejím vývojem.

Dlouhodobé přehledy o situaci a thematická zpracování jednotlivých otázek, jež jsou důležitou součástí vědecké činnosti ústavu, budou dávat všem pracovníkům, zvláště pak vedoucím pracovníkům zahraničního obchodu možnost posoudit vnitřní souvislosti zpracovaných otázek a usnadňovat jim rozhodování o zásadních otázkách, s danými problémy souvisících, dávat jim hlavní směr pro řešení jejich dlouhodobých úkolů a posilovat jejich vědomí o správnosti jejich postupu. Dlouhodobé přehledy budou shrnovat, systemisovat, zobecňovat hlavní fakta z předchozích krátkodobých zpráv podle hlavních problémů s použitím různých pramenů. Jejich úkolem nebude státi se tak bezprostředním vodítkem a informační pomůckou pro denní praxi pracovníků zahraničního obchodu, jako je tomu u zpráv krátkodobých, nýbrž budou dávat celkový přehled o vývoji situace a upevňovat i utvrzovat obsah a zaměření krátkodobých zpráv. Vhodným řazením zpráv a přehledů v útvarech, pro něž jsou určeny, bude možno na příslušných místech vytvořit stálý obraz o vývoji jevů, důležitých pro zahraniční obchod.

Ústav bude při každém novém závěru, návrhu a doporučení přihlížet k tomu, jak bylo v dané otázce použito dosavadních výsledků práce ústavu, resp. zkušeností, které byly na základě praktického provádění návrhů ústavu získány.

Uvnitř ústavu bude práce rozdělena mezi dvě hlavní skupiny a to skupinu studijní (vědeckou) a skupinu zpravodajskou.

Hlavním úkolem skupiny studijní bude: provádět výzkum všeobecný, teritoriální a komoditní. Na základě získaného materiálu bude tato skupina zhodnocovat výsledky činnosti ústavu, zvláště s hlediska správnosti závěrů a prognos dlouhodobých i krátkodobých, za účelem využití zkušeností nejen ke zkvalitnění další činnosti ústavu, ale i praxe zahraničního obchodu vůbec.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Skupina zpravodajská provádí s hlediska zájmů československého zahraničního obchodu průzkum všeobecný, teritoriální a komoditní. Tato skupina provádí okamžité zpravodajství a vypracovává krátkodobé zprávy a přehledy, zatím co skupina studijní vydává dlouhodobé přehledy o vývoji situace a vypracovává thematické studie.

Za účelem zkvalitnění práce ústavu a přiblížení jeho činnosti vážným aktuálním problémům našeho zahraničního obchodu bude mít ústav poradní sbor, který bude pomocným orgánem vedení ústavu a bude složen tak, aby mohl co nejlépe plnit svou funkci s hlediska hospodářského i politického.

Uvedené úkoly, které budou v rámci ústavu postupně prováděny a jejichž hlavním cílem je zkvalitnit a usnadnit práci všech pracovníků zahraničního obchodu, jsou reálné, je však nutně zapotřebí, aby všichni ti pracovníci, kteří mají pomoci vybudovat Výzkumný ústav, pomáhali spoluprací a soudružskou kritikou od samého počátku činnosti ústavu odstraňovat všechny překážky, které se kladou do cesty řádného rozběhnutí tohoto nového důležitého orgánu zahraničního obchodu.

Vybudování ústavu je vážným politickým i odborným úkolem, který musí být řešen odpovědně a s potřebnou péčí. Jakmile dojde k zajištění chodu ústavu, budou dány předpoklady k postupnému plnění jeho úkolů v celé uvedené šíři, protože jak organisace, tak i methodika jeho práce jest připravena, díky dobré spolupráci s těmi příslušnými pracovníky v sektoru i mimo sektor zahraničního obchodu, kteří nám při řešení těchto úkolů byli nápomocni.

Pracovníci Výzkumného ústavu budou ve styku s pracovníky jiných útvarů zahraničního obchodu také na stránkách tohoto časopisu. Budou vděčni za kritické připomínky ke své činnosti, které by přispěly k rychlému a správnému plnění vlastního úkolu ústavu — zkvalitnit práci nás všech, kteří pracujeme na význačném a čestném úseku našeho hospodářského a politického života, na úseku zahraničního obchodu.

Naším společným cílem musí být: vytvořit všechny předpoklady k tomu, abychom plnili každý na svém pracovišti úkol, daný soudruhem Gottwaldem a adresovaný všem pracovníkům v oblasti zahraničního obchodu: »Dělejte dobře zahraniční obchod!« A tento jeho odkaz splníme!

O rozpadu jediného světového trhu

M. Něstěrov, J. Kotkovskij

Ve své nové klasické práci »Ekonomické problémy socialismu v SSSR« soudruh Stalin geniálně definoval nejen vědecké základy rozvoje socialistické ekonomiky, nýbrž i odhalil a všestranně prozkoumal zákonitosti určující zostření vnitřních rozporů soudobého kapitalismu a prohloubení všeobecné krise světové kapitalistické soustavy. Soudruh Stalin ukázal, že rozpad jediného vše zahrnujícího světového trhu, jako výsledek druhé světové války, předurčil další prohloubení všeobecné krise světové kapitalistické soustavy. Hluboké theoretické zpracování otázky rozpadu jediného světového trhu a prohloubení všeobecné krise kapitalismu soudruhem Stalinem, je obrovským přínosem v marx-leninskou politickou ekonomii a posunuje daleko vpřed revoluční učení o imperialismu a všeobecné krisi světové kapitalistické soustavy.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Soudruh Stalin učí, že »za nejdůležitější ekonomický výsledek druhé světové války a jejích hospodářských důsledků je nutno považovat rozpad jediného, vše zahrnujícího světového trhu. Tato okolnost určila další prohloubení všeobecné krise světové kapitalistické soustavy.[1])

Jádrem všeobecné krise světového kapitalismu, která je všestrannou krisí, zahrnující ekonomiku i politiku světové kapitalistické soustavy, je — jak ukazuje J. V. Stalin — jednak stále intensivnější rozklad světové hospodářské soustavy kapitalismu, jednak rostoucí hospodářská moc zemí, které odpadly od kapitalismu: SSSR, Čína a ostatní lidově demokratické země.

Všeobecná krise světové kapitalistické soustavy začala v období první světové války, obzvláště jako důsledek odpadnutí Sovětského svazu od kapitalistické soustavy. To byla, jak ukazuje soudruh Stalin, prvá etapa všeobecné krise. V důsledku vítězství Velké říjnové socialistické revoluce v Rusku přestal být kapitalismus jedinou a vše ovládající soustavou světového hospodářství: vedle kapitalistické soustavy hospodářství vznikla socialistická soustava, která již svou existencí, upevňováním a rozkvětem demonstrovala shnilost kapitalismu a podlamovala jeho základy. V období druhé světové války, zvláště po odpadnutí lidově demokratických zemí v Evropě a Asii od kapitalistické soustavy, se rozvinula druhá etapa všeobecné krise světové kapitalistické soustavy. Čína a ostatní lidově demokratické země vytvořily v Evropě spolu se Sovětským svazem jednotný a mocný socialistický tábor, stojící proti táboru kapitalismu. »Ekonomickým výsledkem existence dvou protichůdných táborů bylo to, že se jediný vše zahrnující světový trh rozpadl, v důsledku čehož máme nyní dva paralelní světové trhy, rovněž stojící proti sobě.«[2])

Otázka rozpadu jediného vše zahrnujícího světového trhu a vytvoření dvou paralelních světových trhů vyvíjejících se protichůdně a podle dvou principiálně odlišných základních ekonomických zákonů — soudobého kapitalismu a socialismu — je v bezprostřední souvislosti s otázkou rozkladu jediného světového hospodářství. S jedinečnou vědeckou předvídavostí ukázal soudruh Stalin ke konci r. 1924, že současně s ohnisky imperialismu v jednotlivých kapitalistických zemích a se soustavou těchto zemí na celém světě, se tvoří ohnisko socialismu v jednotlivých zemích a soustava těchto ohnisek na celém světě. Toto geniální proroctví se zcela splnilo. Se svým vynikajícím, vysoce vyspělým průmyslem a pokrokovým zemědělstvím se Sovětský svaz stal zemí, která byla »střediskem přitažlivosti pro všechny ostatní země, odpadávající postupně od kapitalismu a přecházející postupně na cestu socialistického hospodářství«.[3]) V současné době se vedle světové soustavy kapitalistického hospodářství vytváří a upevňuje nová světová soustava socialistického hospodářství. Této pokrokové soustavě náleží budoucnost.

Zúžení světového kapitalistického trhu

Vytvoření světového kapitalistického trhu bylo historickým předpokladem a bezprostředním důsledkem rozvoje kapitalistické výroby, zahraničního obchodu a mezinárodní dělby práce. K. Marx a B. Engels pravili: »Vel-

[1]) J. V. Stalin: Ekonomické problémy socialismu v SSSR, Praha: Svoboda 1952, str. 31.
[2]) J. V. Stalin: Ekonomické problémy socialismu v SSSR, Praha, Svoboda 1952, strana 31—32.
[3]) J. V. Stalin: Spisy, sv. 7, Praha: Svoboda 1952, str. 286.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

koprůmysl vytvořil světový trh, připravený objevením Ameriky. Světový trh vyvolal nesmírný rozvoj obchodu, plavby a pozemních dopravních prostředků.«[4])

V. I. Lenin definuje trh jako kategorii zbožního hospodářství, která se vývojem přeměnila v kapitalistické hospodářství a pouze v podmínkách kapitalismu nabývá plné vlády a všeobecného rozšíření. Základem rozvoje zbožní výroby je růst společenské dělby práce a »trh není nic jiného, než výraz dělby práce a výroby zboží«.[5])

Kapitalistická výroba — vyšší to forma zbožní výroby — je nemyslitelná bez zahraničního obchodu. »Proto není možné si představit kapitalistický národ bez zahraničního obchodu, ba takový národ ani neexistuje«.[6]) Rozvoj zahraničního obchodu předpokládal existenci zahraničního trhu, nezbytného pro kapitalistické hospodářství. V. I. Lenin dokázal, že nutnost zahraničního trhu pro kapitalistické země je za prvé dána tím, že kapitalismus je pouze výsledkem široce rozvinutého o b ě h u zboží, který přesahuje hranice státu; za druhé tím, že různá průmyslová odvětví, která jsou si navzájem »trhem«, se nerozvíjejí rovnoměrně, nýbrž se vzájemně předstihují a vyspělejší průmyslové odvětví hledá zahraniční trh; a konečně za třetí tím, že podle zákona kapitalismu o neomezeném růstu výroby přerůstá kapitalistický podnik nevyhnutelně rámec občiny, místního trhu, oblasti a potom i státu.

Zahraniční obchod je jednou z důležitých podmínek kapitalistické výroby, která pomáhá k rozvoji, rozšiřuje základnu pro její expanse a je nástrojem boje kapitalistů za zvýšení množství a míry zisku. Reprodukční proces jako proces kontinuálního obnovování materiálního bohatství a výrobních vztahů zahrnuje jako nedílnou část též proces realisace. Ovšem při zkoumání otázky trhů není možno se zabývat pouze sférou oběhu. Výroba, rozdělování, směna i spotřeba, psal Marx, jsou částí celku a vytvářejí uvnitř něho odlišnosti.[7])

Vývojem kapitalismu byl vytvořen jediný světový kapitalistický trh jako souhrn navzájem spojených vnitřních trhů všech kapitalistických zemí; bylo to provázeno prolomením úzkých hranic jednotlivých národních hospodářství. Stále nové země se podílely na světovém kapitalistickém obratu zboží. Tento proces byl dovršen přechodem kapitalismu do stadia imperialismu, kdy se kapitalismus přeměnil ve s v ě t o v ý s y s t é m finanční poroby a koloniálního útisku obrovské většiny obyvatelstva zeměkoule hrstkou »vyspělých« zemí — což »přeměnilo jednotlivá národní hospodářství a národní území v články jednotného řetězu, který se nazývá světovým hospodářstvím . . .«[8])

Přeměna kapitalismu svobodné konkurence v kapitalismus monopolistický, zahnívající, parasitní a skonávající, změnila podstatně hospodářské podmínky vývoje kapitalismu. Hybnou silou soudobého kapitalismu, jak učí soudruh Stalin, není průměrný zisk, který je nejnižší hranicí rentability, pod níž se stává kapitalistická výroba nemožnou, ani mimořádný zisk, představující zpravidla jen určité převýšení průměrného zisku, nýbrž maximální zisk; maximum zisku potřebuje monopolistický kapitalismus proto, aby se více méně regulárně uskutečňovala rozšířená reprodukce.

[4]) K. Marx a B. Engels: Manifest komunistické strany, Praha: Svoboda 1946, str. 33.
[5]) V. I. Lenin: O realisaci, Praha: Svoboda 1950, str. 35.
[6]) V. I. Lenin: O realisaci, Praha: Svoboda 1950, str. 35.
[7]) Viz K. Marx a B. Engels, Sočinenija (Spisy), sv. XII, str. 189.
[8]) J. V. Stalin, Spisy, sv. 6, Praha: Svoboda 1951, str. 98.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Vývoj světového kapitalistického trhu je určen působením základního ekonomického zákona soudobého kapitalismu, objeveného soudruhem Stalinem. Růst kapitalistické výroby, podmíněný bezuzdnou honbou monopolů za maximálním ziskem, naráží na omezenou koupěschopnou poptávku jako důsledek zbídačení pracujících mas. Relativní snížení kupní síly obyvatelstva a zostření protikladů mezi výrobními možnostmi a úzkými hranicemi koupěschopné poptávky — to je nutný výsledek působení základního ekonomického zákona soudobého kapitalismu.

Zahraniční obchod, který monopoly používají jako nástroje k opatření nejvyšších zisků, je základním činitelem, přispívajícím k prohloubení kapitalistických protikladů. Tyto protiklady se vyvíjejí na světovém kapitalistickém trhu, uvnitř kapitalistické soustavy světového hospodářství, mimořádně silně a katastrofálně; děje se tak v podobě vražedného boje různých finančních skupin a imperialistických velmocí o prvenství na trzích, o získání území a rozšíření zájmových sfér.

Odpadnutí SSSR od soustavy kapitalismu bylo prvním průlomem do všesvětové soustavy kapitalistického hospodářství a počátkem jejího rozkladu. Uzavření obrovského sovětského trhu rejdům imperialistů bylo jednou z nejdůležitějších příčin oslabení světové hospodářské soustavy kapitalismu. Odpadnutí Sovětského svazu s jeho obrovskými trhy a zdroji surovin od kapitalistické soustavy nutně prohloubilo desorganisaci kapitalistické reprodukce. »Ztráta šestiny světa, ztráta trhů a surovinových zdrojů naší země znamená pro kapitalistickou Evropu omezení výroby, znamená pro ni hluboký otřes«.[9])

Po druhé světové válce se kapitalismu podařilo dosáhnout dočasné, neúplné, vratké a shnilé stabilisace i určitého růstu výroby na úkor značně zesíleného vykořisťování pracujících mas. To vedlo ke krajnímu zostření protikladů »mezi obrovským r ů s t e m výrobních možností kapitalismu, zaměřeným na m a x i m u m kapitalistického zisku, a relativním z m e n š e n í m koupěschopné poptávky milionových mas pracujících, jejichž životní úroveň kapitalista usiluje trvale udržet v hranicích krajního m i n i m a«.[10])

Základem rostoucích nesmiřitelných rozporů kapitalismu v období mezi první a druhou světovou válkou byla skutečnost, že vzrůstal počet pretendentů o odbytové trhy, rostly výrobní možnosti a nabídka, zatím co rozsah trhů i zájmových sfér zůstal více či méně stejný. Soudruh Stalin v r. 1927 pravil:

»Rozpor mezi růstem výrobních možností a relativní stabilitou trhů je základem té skutečnosti, že dnes problém trhů je hlavním problémem kapitalismu. Zostření problému odbytišť vůbec, zvláště problému zahraničních trhů a zejména zostření problému trhů pro vývoz kapitálu — toť dnešní stav kapitalismu.«[11])

Rozvoj světového kapitalistického trhu je úzce spjat s rozvojem zahraničního obchodu kapitalistických zemí. V období všeobecné krise světové kapitalistické soustavy se bouřlivý růst zahraničního obchodu kapitalistických zemí, k němuž došlo v epoše průmyslového kapitalismu a v období imperialismu až do všeobecné krise, zastavil. Zcela jasně se projevila krajní

[9]) J. V. Stalin, Spisy, sv. 7, Praha: Svoboda 1952, str. 275.
[10]) J. V. Stalin, Sočinenija (Spisy), sv. 12, str. 243—244.
[11]) J. V. Stalin, Spisy, sv. 10, Praha: Svoboda 1952, str. 261.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

vratkost rozvoje mezinárodního kapitalistického obchodu a tendence k rostoucímu rozkladu a úpadku.

V období všeobecné krise kapitalismu, v období rozkladu světové hospodářské kapitalistické soustavy, kdy dochází k absolutnímu zmenšení sféry kapitalistického vykořisťování a k zúžení kapitalistického trhu, zůstal obchod kapitalistických zemí stát na jednom místě. Po vratkém předkrisovém nebo vojensko-inflačním rozmachu následuje hluboký úpadek obchodu a rozrušení obchodních styků, svědčící o krajní vratkosti a slabosti světové soustavy kapitalistického hospodářství. Je to jasně vidět z připojeného diagramu.

Rozvoj zahraničního obchodu kapitalistických zemí (ve stálých cenách)

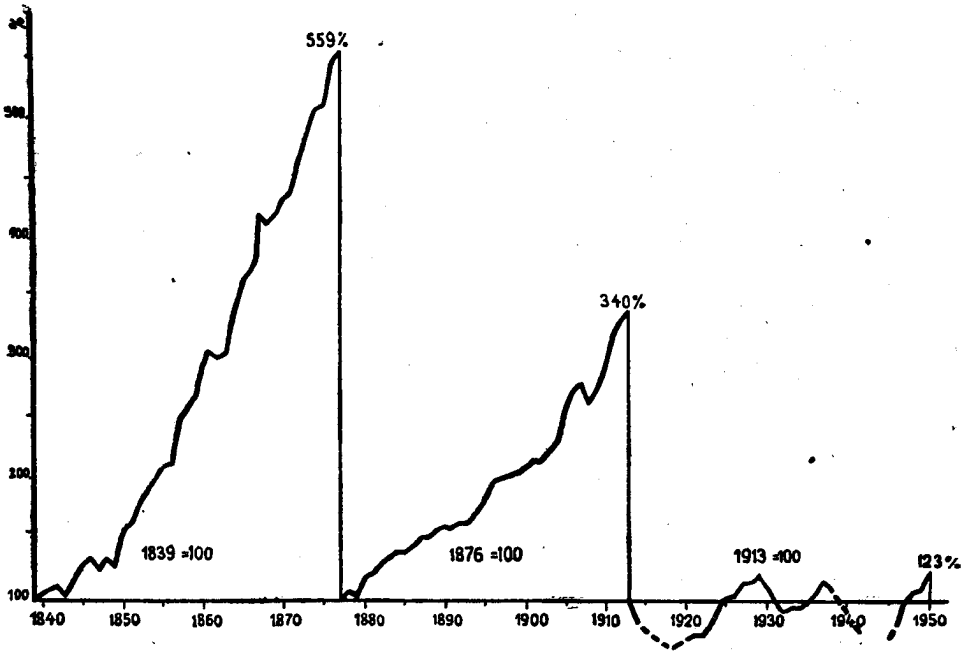

Diagram ukazuje rozvoj zahraničního obchodu kapitalistických zemí v období všeobecné krise kapitalismu. Aby bylo možno provést srovnání s předcházejícím obdobím, je též ukázán rozvoj světového obchodu za dvě časově stejně dlouhé předcházející období r. 1839—1876 (epocha kapitalismu svobodné konkurence) a r. 1876—1913 (léta přechodu od kapitalismu svobodné konkurence ke kapitalismu monopolistickému a následující léta rozvoje imperialismu do prvé světové války). I když světový obchod kapitalistických zemí převyšoval v r. 1950 fysický objem obchodu z roku 1839 25krát, přesto — jak je vidět z diagramu — tempo jeho růstu neustále klesá. Za stejně dlouhá časová období se obchod zvýšil 5,6krát, 3,4krát a 1,2krát.

Kapitalismu začalo být těsně v hranicích existujících trhů a zájmových sfér; nevyužití kapacity závodů a továren se stala obvyklým zjevem. V podmínkách všeobecné krise kapitalistické soustavy došlo v nejdůležitějších kapitalistických zemích nejen k brzdění procesu rozšířené reprodukce, nýbrž se začala ukazovat tendence k zúžení základny cyklického růstu výroby.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Hospodářské krise nadprodukce se staly častějšími, hlubšími a rozkladnými, a byly obzvláště zhoubné pro široké masy pracujících.

V USA — hlavní kapitalistické zemi — poklesla průmyslová výroba v období světové hospodářské krise let 1929—1933 celkem o 46%. Krise přešla v depresi zvláštního druhu, která již nevedla k novému rozmachu a rozkvětu amerického průmyslu. Po depresi došlo k jakémusi oživení průmyslu; toto oživení bylo však přetrženo novou krisí v druhé polovině roku 1937. K poklesu průmyslové výroby USA za krise 1937—1938 došlo na úrovni, která byla o 8% nižší než nejvyšší úroveň, dosažená v předcházejícím cyklu v r. 1929. Za prvý rok této krise, přerušené druhou světovou válkou a její přípravou, výroba v USA poklesla o 22%, t. j. více než za prvý rok krise let 1929—1933, kdy poklesla o 15%. Z toho vyplývá, že cyklus 1929—1937 v USA neprošel fází rozmachu, poněvadž maximální úroveň výroby, dosažená za tohoto cyklu, byla nižší než maximum předcházejícího cyklu (1921—1929) a pokles výroby v prvém roce krise 1937—1938 byl hlubší než v prvém roce krise 1929—1937.

Druhá světová válka nejen že neodstranila hospodářské a politické protiklady kapitalismu, nýbrž je naopak ještě více přiostřila. Válka podlomila hospodářství kapitalistických zemí a prohloubila všeobecnou krisi světové kapitalistické soustavy. Jak jedna, tak i druhá kapitalistická koalice, které ve válce proti sobě bojovaly, počítaly s tím, že rozdrtí protivníka, nově rozdělí mír, ovládnou nové zdroje surovin, rozšíří odbytové trhy a získají vládu nad světem.

Ovšem válka zklamala naděje imperialistické buržoasie. Ačkoli Německo a Japonsko byli jako konkurenti třech hlavních kapitalistických zemí — USA, Anglie a Francie — vyřazeni, ukázalo se, že dalším bezprostředním výsledkem války bylo značné zúžení sféry kapitalistického útlaku a vykořisťování, tedy vůbec sféry kapitalistického hospodářství. Od kapitalistické soustavy odpadla Čína a evropské lidově demokratické země a na mezinárodním poli se vytvořily dva protichůdné tábory — mírumilovný, demokratický v čele s SSSR, a agresivní, imperialistický pod vedením USA; jediný vše zahrnující světový trh se rozpadl a vytvořily se dva paralelní světové trhy.

Rozpad jediného světového trhu má za následek, že sféra uplatňování moci hlavních kapitalistických zemí (USA, Anglie, Francie) nad světovými zdroji se bude zmenšovat, že podmínky světových odbytových trhů se budou zhoršovat a nevyužití kapacity podniků v těchto zemích se bude zvětšovat. Zdůrazniv tuto skutečnost, soudruh Stalin ukazuje: »V tom hlavně tkví prohloubení všeobecné krise světové kapitalistické soustavy v souvislosti s rozpadem světového trhu.«[12])

Rozpad jediného vše zahrnujícího světového trhu zesílil zahnívání kapitalismu a ještě více podlomil ekonomiku kapitalistických zemí. Odpadnutím širokého světového trhu demokratického tábora dosáhl základní protiklad kapitalismu — společenská povaha výroby a kapitalistická forma přisvojování výsledků výroby — v hlavních kapitalistických zemích takového stupně, že všechny tyto země ztratily jakoukoli perspektivu hospodářského rozmachu na základě působení vnitřních ekonomických sil kapitalismu. »Je zřejmé — učí J. V. Stalin — že poté, když se světový trh rozštěpil a sféra uplatňování moci hlavních kapitalistických zemí (USA, Anglie, Fran-

[12]) J. V. Stalin: Ekonomické problémy socialismu v SSSR, Praha: Svoboda 1952, str. 33.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

cie) nad světovými zdroji se začala zmenšovat, musí se cyklický charakter vývoje kapitalismu — růst a omezování výroby — přece jen udržet. Avšak růst výroby v těchto zemích bude probíhat na zúžené základně, neboť objem výroby v těchto zemích se bude zmenšovat.«[13])

J. V. Stalin poznamenává, že USA a Anglie i Francie samy napomáhaly, ovšem bezděčně, vytvoření a upevnění nového paralelního světového trhu. Uvalily hospodářskou blokádu na SSSR, Čínu a evropské lidově demokratické země a myslely, že je tak zardousí. Ve skutečnosti došlo nikoli k jejich zardoušení, nýbrž k upevnění nového světového trhu. Tímto způsobem dali imperialisté vážnou ránu vlastnímu vývozu a ještě více zesílili protiklad mezi výrobními možnostmi svého průmyslu a možnostmi odbytu jeho výroby.

Všechno to znamená, že nastal konec relativní stability trhů, která tu existovala před druhou světovou válkou, t. j. v prvém období všeobecné krise světové kapitalistické soustavy. Soudruh Stalin ukazuje, že v důsledku nových podmínek, jež se vytvořily v souvislosti s druhou světovou válkou, je třeba mít za to, že poučka o relativní stabilitě trhů ztratila platnost. V druhém období všeobecné krise světové kapitalistické soustavy nastává zúžení kapitalistických trhů. Tímto způsobem po druhé světové válce v kapitalistickém hospodářství »vznikly ještě mnohem hlubší rozpory a světová soustava kapitalistického hospodářství jako celku byla značně zúžena a oslabena a stala se ještě vratší než byla před válkou«.[14])

Kapitalisté jsou si vědomi vážných hospodářských obtíží, které se ještě zesilují v důsledku ztráty takových trhů, jako jsou SSSR a Čína, a snaží se překlenout tyto obtíže »Marshallovým plánem«, válkou v Koreji, závody ve zbrojení a militarisací průmyslu. To se však velmi podobá tomu, jak to zdůrazňuje soudruh Stalin, že tonoucí se chytá stébla. Tato opatření umožnila poněkud zvýšit objem průmyslové výroby a dočasně zabránit tomu, že se nedostaly na světlo tendence, vedoucí k snížení výroby, které se rozvíjejí v lůně kapitalismu. Tyto tendence budou ovšem působit s rostoucí měrou a budou se také neustále silněji a silněji projevovat.

Již v roce 1948, tedy tři roky po skončení války, se v USA začala projevovat — nehledě k tak umělému činiteli, jako je militarisase hospodářství a válečná inflační konjunktura — nová hospodářská krise. Od října roku 1948 do října r. 1949, t. j. za pouhý rok, poklesla průmyslová výroba USA o 22%, tedy více než za první rok hluboké a rozkladné hospodářské krise let 1929—1933. Američtí imperialisté se snažili zastavit pokles výroby tím, že převedli hospodářství USA na válečné koleje. Militarisace amerického hospodářství dosáhla obzvláště velkých rozměrů po tom, co vládnoucí kruhy USA rozpoutaly agresivní válku v Koreji.

Vláda USA vydává ohromné prostředky na zakoupení zbraní, munice, válečného materiálu a výstroje u velkých vojenských průmyslových trustů. O rozsahu válečné výroby USA je možno usuzovat podle toho, že ke konci r. 1952 bylo na vojenské potřeby použito poloviny, ba i více, veškeré vyrobené oceli, mědi a aluminia. Nelze se divit, že tato i ostatní výroba, mající vojenský význam, se v USA za poslední léta zvýšila.

Válečná inflační konjunktura nemůže ovšem být základem trvalého vše-

[13]) J. V. Stalin, Ekonomické problémy socialismu v SSSR, Praha: Svoboda 1952, str. 56-57.
[14]) G. Malenkov: Zpráva o činnosti Ústředního výboru VKS(b) XIX. sjezdu strany, Praha 1952, Nová mysl č. 9-10, str. 748.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

obecného rozmachu výroby. Růst výroby v USA se zabrzdil a poté došlo k jeho poklesu.

Válečné inflační faktory, které vedou k dočasnému oživení konjunktury, mají za následek jednostranný válečný rozvoj hospodářství. Stále větší část hotové produkce a surovin je pohlcována neproduktivní vojenskou potřebou, anebo leží mrtvě v podobě ohromných strategických zásob. Současně se civilní výroba omezuje v tak značném měřítku, že ani rychlý růst vojenské výroby není s to vyrovnat tento pokles; v důsledku toho přestává stoupat index průmyslové výroby a ukazuje tendenci k poklesu. Dokonce údaje americké oficiální statistiky ukazují, že v r. 1952 se úroveň průmyslové výroby USA ve srovnání s r. 1951 snížila.

Militarisace národního hospodářství USA a ostatních kapitalistických zemí ještě zvětšuje kapitalismu vlastní disproporce mezi různými odvětvími průmyslu i mezi průmyslem a zemědělstvím; tato militarisace zvětšuje chronické nevyužití výrobní kapacity podniků, obzvláště v civilních odvětvích průmyslu. Závody textilního průmyslu v USA byly v druhém čtvrtletí 1952 zatíženy pouze 30—50% své kapacity a výrobní kapacity veškerého zpracovatelského průmyslu v USA v r. 1952 byly využity pouze z tří pětin.[15]) V Italii bylo nevyužito 60—70% kapacity civilního strojírenského průmyslu a pod.

Šílené zbrojení, vyvolané v zemích imperialistického tábora nátlakem USA, zesiluje každým dnem obtíže a protiklady, které rozkládají kapitalistické hospodářství. Toto horečné zbrojení vede k ustavičnému zvyšování daní a rozsáhlým inflačním emisím papírových peněz, k růstu cen a k znehodnocení měn. Rozpočty kapitalistických zemí, které se ve skutečnosti stávají rozpočty vojenskými, jsou prostředkem, sloužícím k tomu, aby národy byly olupovány miliardáři.

V rozpočtovém roce 1952/53 USA převyšují jen přímé vojenské výdaje $^1/_5$ celého národního důchodu země, zatím co příslušný podíl v r. 1937/38 činil 1,5%; přímé daně, i když odečteme znehodnocení měny, vzrostly v téže době více než 12krát. Současně vzrostly v USA v r. 1952 maloobchodní ceny chleba ve srovnání s koncem r. 1947 o 28%, masa o 26% a pod. V roce 1952/53 vojenské výdaje západoevropských zemí, které vstoupily do agresivního severoatlantického bloku, dosáhly výše téměř 16 miliard $.

Růst cen, přímých i nepřímých daní za současného »zamrznutí« mezd, prováděného kapitalisty za pomoci pravicových socialistů a reakčních odborových vůdců, má za následek velký pokles reálných mezd pracujících. Ve Francii a Italii se reálné mzdy dělníků nerovnaly ani polovině mezd předválečných a v Anglii se rovnaly pouze $^4/_5$. V USA stouply životní náklady podle údajů odborové organisace zaměstnanců elektrárenského průmyslu téměř 3krát ve srovnání s r. 1939.

V honbě za maximálním ziskem zesilují kapitalisté vykořisťování dělnické třídy tím, že zvyšují intensitu práce. Kapitalisté používají nejrafinovanějších, barbarských method svého vydřidušského pracovního systému a domáhají se zvýšení míry nadhodnoty. Situace pracujících se zhoršuje také proto, že nehledě na růst vojenské výroby, dochází v kapitalistických zemích k zvětšení armády nezaměstnaných. Jen v USA, Japonsku, Anglii, Italii, Belgii a západním Německu dosahuje počet plně a částečně nezaměstnaných 32 milionů lidí.

[15]) Shrnuto podle údajů »Survey of Current Business«, April, December 1952; Handbook of Basic Economic Statistics

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Militarisace národního hospodářství kapitalistických zemí vede tak k značnému snížení koupěschopnosti obyvatelstva, k snížení poptávky na výrobky průmyslu a zemědělství, k ještě většímu prohloubení disproporcí mezi výrobními možnostmi a zmenšující se koupěschopnou poptávkou obyvatelstva, k ubývající kapacitě vnitřních trhů jednotlivých kapitalistických zemí i celého kapitalistického trhu. Rozpoutávání válečné výroby nevede k »rozkvětu« hospodářství, jak lživě prohlašují prodejní buržoasní apologeti, nýbrž k narůstání nové hluboké a rozkladné krise.

Militarisace kapitalistického hospodářství má za následek též zmenšení vnitřního i zahraničního obchodu kapitalistických zemí. Dokonce podle oficiálních údajů poklesl ve Francii v r. 1952 fysický objem maloobchodu potravinami a průmyslovými spotřebními výrobky o 15% proti roku 1930. V Anglii byl fysický objem maloobchodního obratu na hlavu obyvatelstva nižší v r. 1951 než v r. 1937.

Nepřihlížíme-li k značnému růstu obchodu zbraněmi, byl fysický objem vývozu kapitalistických zemí v r. 1951 — počítáno na hlavu obyvatelstva — o 7% nižší než v r. 1929. Obzvláště podstatně se zmenšil mezinárodní kapitalistický obchod spotřebními předměty.

Fysický objem vývozu kapitalistických zemí.[16])

[přírůstek (+), pokles (—); v % k předcházejícímu období]

1950	1951		1952	
2. pololetí	1. pololetí	2. pololetí	1. pololetí	2. pololetí (odhad)
+13	+6	—2	—3	—5

Zmenšení kapacity kapitalistických trhů a nízká úroveň obchodu kapitalistických zemí jsou do značné míry zhoršovány proto, že američtí imperialisté zbavili průmysl americký i ostatních kapitalistických zemí možnosti být ve styku s takovými trhy, jako je SSSR, Čína a evropské lidově demokratické země.

USA nejen že téměř přerušily obchod se Sovětským svazem a s evropskými lidově demokratickými zeměmi a úplně přerušily obchod s Čínou, ale zakázaly i ostatním zemím agresivního imperialistického tábora prodávat a kupovat zboží na trhu zemí demokratického tábora. Následkem toho obrat zboží USA se zeměmi, které nyní patří do demokratického tábora, se v r. 1951 zmenšil proti r. 1937 na desetinu; obrat zboží Anglie s těmito zeměmi se zmenšil na šestinu a Francie méně než na čtvrtinu. Západoevropské země tím, že si uzavřely přístup na světový demokratický trh, zbavily se možnosti získávat odtud značná množství surovin a potravin.

Zřetelná klesající tendence světového kapitalistického obchodu svědčí o tom, že spekulační oživení v zahraničním obchodě kapitalistických zemí v souvislosti se zbrojením již mizí. Militarisace hospodářství vede k dalšímu rozpadu světového kapitalistického trhu a ke zmenšení výměny zboží, neboť i při nízké výrobě v civilních odvětvích průmyslu se možnosti realisace neustále zmenšují.

Kapitalistické výrobní vztahy se změnily v silnou brzdu rozvoje výrobních sil. Pokusy kapitalistických monopolů překonat neřešitelné ekonomické rozpory a obtíže převedením hospodářství na válečnou kolej beznadějně zklamaly.

[16]) Vypočítáno podle údajů »Monthly Bulletin of Statistics«

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Nutnost získávat co největší zisky nutí monopolní kapitalismus nejen k zesílenému vykořisťování, ožebračování a ničení většiny obyvatelstva dané země, nutí ho nejen organisovat nové války, které jsou pro magnáty moderního kapitalismu nejlepším businessem pro získání co největších zisků, ale i k takovým krokům, jako je zotročení a soustavné okrádání kolonií a jiných zaostalých zemí v země závislé. Nejdůležitější zbraní při uskutečňování těchto dobyvatelských opatření je vývoz kapitálu, avšak významnou úlohu přitom má i kapitalistický obchod.

Soudruh Stalin říká, že rozvoj kapitalismu, rozvoj světového trhu, zřízení velkých námořních a železničních linek, vývoz kapitálu a pod., ještě více zesílil tendenci — objeviví se již v minulém století — k internacionalisaci způsobů výroby a výměny zboží, k odstranění nacionální uzavřenosti, k hospodářskému sblížení národů a k postupnému sjednocování velkých území v jeden organický celek. Výsledkem toho bylo, že nejrozmanitější národy byly spojeny poutami mezinárodní dělby práce a všestranné vzájemné závislosti. Avšak, jak zdůrazňuje soudruh Stalin, »vzájemná závislost národů a hospodářské sjednocení jednotlivých oblastí vznikaly v průběhu vývoje kapitalismu nikoli spoluprací národů jako rovnoprávných jednotek, nýbrž podmaňováním jedněch národů národy druhými, utiskováním a vykořisťováním národů méně vyspělých národy vyspělejšími. Koloniální loupeže a územní výboje, národnostní útisk a nerovnost, imperialistická zvůle a násilí, koloniální otroctví a národnostní bezpráví, a pak boj mezi »civilisovanými« národy o panství nad národy »necivilisovanými« — to jsou formy, v jejichž rámci probíhal proces hospodářského sbližování národů«.[17]

(Pokrač.)

Militarisace hospodářství kapitalistických států

Dr František Heřman

Militarisace kapitalistických států rozrušuje jejich hospodářství, vede k postupnému ochuzování širokých vrstev obyvatelstva a k zesílenému vykořisťování závislých a koloniálních národů.

Kapitalistické státy v čele s USA, které po druhé světové válce rozpoutaly závody ve zbrojení, hledaly v něm únik a záchranu před krisí. Důsledky zbrojení podávají však důkaz toho, že je nevyvedlo z nebezpečí krise, ale naopak přivedlo jejich hospodářství na pokraj zkázy.

S. Stalin v rozhovoru s dopisovatelem Pravdy ukázal na hlavní poválečné rysy tohoto vývoje. Je to především vzrůst vojenského průmyslu na úkor civilního, zastavení civilních staveb, zvýšení daní a zvýšení cen nejširšího spotřebního zboží.

Výroba kapitalistických států, která před korejským konfliktem se dostávala do krise, po letech rozsáhlého zbrojení na agresivní válečné účely, má před sebou ještě ostřejší hrozbu, protože rozpadem jednotného světového trhu nastalo pro ní další zúžení odbytu. Přerušení normálních obchodních vztahů s demokratickými státy, tradičních obchodních spojů, které byly v poválečné době z vůle USA násilně redukovány a tato politika diskriminace vnucena proti vlastním jejich zájmům Anglii, Francii, Italii,

[17]) J. V. Stalin, Spisy, sv. 5, Praha: Svoboda 1951, str. 175—176.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Belgii, záp. Německu a jiným státům, vyvolala další prohloubení krise kapitalistických zemí.

Demokratický tábor, proti kterému směřuje útočnost imperialistických států, nejen že nebyl ve svém vývoji ohrožen, ale naopak neustále zvětšuje svou hospodářskou sílu, rozšiřuje mnohonásobně svou výrobu a vzájemným rozvíjením obchodních styků zajišťuje svou prosperitu.

Vznik demokratického světového trhu zaručuje spravedlivou výměnu zboží mezi demokratickými státy, která jim přináší vzájemný prospěch.

Výměna zboží na kapitalistickém světovém trhu vyvolává zostření rozporů v hospodářských i politických poměrech, protože po ztrátě demokratických trhů musí zejména západoevropské státy mezi sebou a s USA zápasit v bezohledném boji o zbylé trhy, aby zajistily pro své monopoly maximální zisky.

Problém zúženého odbytu, vzrůst rozporů, nedostatek dolarů, nejisté kapitalistické měny a schodkové rozpočty, stagnace či krise výroby, hromadí nové překážky možnostem ozdravit jejich hospodářství. K zúžení odbytu dochází i na vlastním vnitřním trhu sníženou koupěschopností obyvatelstva.

S. *Malenkov* charakterisoval vývoj v kapitalistických státech takto: »Militarisace národního hospodářství neodstraňuje, nýbrž naopak prohlubuje nepoměr mezi výrobními možnostmi a snižující se koupěschopností obyvatelstva, kterou vládnoucí špička kapitalistických zemí redukuje na nejzazší minimum, a to vše vede ke stále většímu omezování kapacity kapitalistického trhu. Tak nadouvání válečné výroby vede nevyhnutelně k narůstání nové hluboké hospodářské krise.«

Břemeno válečných příprav působí na rozpočty kapitalistických států, z nichž se stávají rozpočty válečné a schodkové, jak ukazuje toto sestavení:

Země:	Rozpočtové schodky		Podíl zbrojení na rozpočtu (v %)
USA (1)	9,9	mlrd. $	74—80
V. Britannie (2)	525	mil. £	38,5
Francie (3)	173	mlrd. Ffrs	30
Záp. Německo (4)	200	mil. DM	50
Italie (5)	428	mlrd. lir	36
Holandsko (6)	492	mil. Hlf	26,7
Belgie (7)	200	mil. Bfrs	38 (mimořádný rozpočet 70)
Švédsko	...		25

1) fin. rok 1952/53; 2) 1951/52 devět měsíců; 3) návrh 1953/54; 4) 1951/52; 5) 1952/53 odhad; 6) 1952/53; 7) 1952/53.

Nejvýrazněji se projevují důsledky militarisace na rozpočtech USA.

1949/50	1951/52	1952/53
3,1 mlrd $	4 mlrd $	9,9 mlrd $

Schodek ve finančním roce 1952/53 je největší, jaký kdy byl v USA zaznamenán. Na tomto vzestupu schodků má největší podíl militarisace, jak vysvítá z uvedených údajů o vydáních na zbrojení. Přímé vojenské výdaje činily ve Spojených státech v r. 1951 20.462 mil. $, v r. 1952 39.727 mil. $, odhad v r. 1953 uvádí 44.380 mil. $ a pro rok 1954 se předvídá další zvýšení na 46.296 mil. $. Tato čísla vyplývají z oficiálních statistik, avšak nepřímé vydání na militarisaci je mnohem větší, protože i malé položky, na

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

příklad bytová výstavba, školství, zdravotnictví, zemědělství, doprava a j., které činí podle doznání vládnoucích kruhů toliko 17% rozpočtu, jsou z valné části věnovány na stavbu kasáren, vojenského školství, na atomové bádání a pod. Co znamená militarisace a horečné zbrojení pro amerického občana, ukazuje několik srovnávacích čísel. V r. 1939 byly vojenské výdaje USA na hlavu průměrně 8,5 $, po útoku na Koreu se zvedly na 396 $, v roce 1951 se snížily na 131,7 $ a v r. 1952 převýšily 500 $. Ve finančním roce 1952/53 platil tedy každý Američan asi 60× více na armádu než v r. 1939.

Také v ostatních kapitalistických státech položky na zbrojení se neustále zvyšovaly. V r. 1950 dosáhly přímé vojenské výdaje ve Vel. Britannii 777 mil. £, v r. 1951 se zvýšily na 1.110 mil. £ a v r. 1952 na 1.462 mil. £. Nepřímá vydání však dosáhla 2,2 miliard liber. Ve Francii v r. 1950 byly vojenské výdaje cca 30% rozpočtových vydání, v r. 1951 byly asi na stejné úrovni, ale v r. 1952 participovaly na rozpočtových vydáních 36,3%. V absolutních číslech podle francouzských údajů dosáhly v r. 1951/1952 vojenské výdaje 743 mlrd. Ffrs proti 245 mlrd. Ffrs v r. 1947/48 a 21,1 v r. 1937/38. Belgie, která v důsledku zbrojení je neustále v nebezpečí inflace, dala na zbrojení v řádném rozpočtu 1952/53 29,9 mlrd. Bfrs. V mimořádném rozpočtu, který je kryt úvěrem, je z 23 mlrd. Bfrs 70% určeno na zbrojení. I tyto krajně neúnosné částky na militarisaci jsou pod tlakem USA stále zvyšovány. V. Britannie zvyšuje v r. 1953 vojenské výdaje o 8%, ačkoliv byla nucena již v polovině r. 1952 vzhledem k své pasivní bilanci omezit i nezbytný dovoz na nejnižší míru a svými restrikčními opatřeními prohloubila rozvrat obchodní bilance Francie a ve vlastní zemi vyvolala vzrůst životních nákladů. Švédsko zvýšilo v rozpočtu na rok 1953 výdaje na 1.970,2 mil. korun, což je o 465 mil. více než v r. 1952. Také norská vláda zvýšila v r. 1953 vojenské výdaje, a to proti r. 1952 o 50%.

Ačkoliv zbrojení mělo pomoci průmyslové výrobě kapitalistických států, nestačily injekce ve formě zbrojních zakázek oživit průmyslovou výrobu kapitalistických států. Militarisace přináší jednostranný vzrůst průmyslu válečného hospodářství a způsobuje úpadek a krisi v odvětvích průmyslu civilního, stavebního a spotřebního. Stačí, porovnáme-li některá čísla z hlavních kapitalistických států. Průmysl Spojených států v celkovém indexu výroby podle upravených oficiálních čísel vykazuje sice za rok 1952 nepatrný vzestup, ale ve skutečnosti již půl druhého roku přešlapuje na místě. Pokud jde o V. Britannii, střízlivé odhady uvádějí, že průmyslová výroba poklesla v r. 1952 proti předcházejícímu roku o 3%. Proti stejnému období zaznamenala Francie v průmyslové výrobě pokles o 2%, Belgie o 9,8%, Švédsko o 2%, Finsko o 15%. Švédská průmyslová výroba zaznamenala v r. 1952 svůj první poválečný pokles, mírový průmysl zaznamenal dokonce pokles o 7%.

Nadouvání válečné průmyslové výroby způsobilo krisi v textilním průmyslu v Anglii, Francii, Japonsku a jiných státech, která se přenáší i do ostatních oborů mírové výroby a ukazuje krisové příznaky přímo i ve válečné výrobě, na př. zvyšováním skladů, jako je tomu v USA. Ve V. Britannii byl zasažen i tak důležitý pro tuto zemi průmysl, jako je průmysl loďařský, neboť údaje za rok 1951 ukazují, že výroba lodí klesla proti předchozímu roku o 76 tis. btto reg. tun. Francouzský ministr hospodářství šetrně potvrdil, že francouzský průmysl prodělává »stagnaci«. Přitom omezování mírového průmyslu pokračuje zejména ve všech zemích tak zv. Atlantického paktu.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Důsledky militarisace hospodářství států západní Evropy jsou zvlášť tíživé pro Francii, neboť je jí přisouzena role zemědělského přívěsku v tak zv. »sjednocené Evropě«, kde základem bude západoněmecký zbrojní průmysl, přímo nebo nepřímo ovládaný americkými monopoly. Francie si tuto situaci už citelně uvědomuje v hospodářsko-politických jednáních s Velkou Británií, na níž žádá uvolnění pro svůj dovoz, aby aspoň poněkud zlepšila svůj hrozivý schodek s librovou oblastí, a v jednáních s USA, ale také při hodnocení své nepříznivé situace v nadnárodním ocelářském a uhelném trustu, kde jen sárské doly, jejichž francouzské vlastnictví není stále jisté, jí zaručují jakési postavení.

Ještě více než v průmyslu projevují se nepříznivé důsledky militarisace v zemědělství kapitalistických států. Ačkoliv úroda v r. 1952 byla příznivá a přestože západoevropské státy rozšiřují osevní plochy, není zemědělská produkce kapitalistických států postačitelná jako uspokojující základna pro výživu obyvatelstva. Zemědělství kapitalistických států vyžaduje státní cenové podpory při výkupu zemědělských produktů. Taková opatření jsou však nedostatečná, protože zemědělství potřebuje nové a důdůkladné investice. Ty ale nejsou po ruce, neboť militarisace pohlcuje všechny krajní finanční reservy a tak kapitalistické zemědělství je nerentabilní a upadá, jelikož zbrojení způsobuje stoupající trend produkčních nákladů v zemědělství.

Trumanova zpráva, podaná při jeho odchodu z úřadu presidenta, musela konstatovat, že příjem amerických zemědělců byl v r. 1952 nižší než v roce 1951 a »značně nižší než v r. 1948«. Jiným dokladem, jak kritická situace postihuje americké farmáře, je skutečnost, že v r. 1952 vzrostlo zadlužení amerických zemědělců proti r. 1946 o 35%. Ačkoliv V. Británie má stále nedostatek 30—40% zemědělských výrobků, snížila nicméně částku nutných investic do zemědělství vzhledem k celkovým investičním nákladům v r. 1952 proti r. 1948 na 4,78%. V nepříznivém postavení jsou i francouzští zemědělci, což vysvítá z toho, že ačkoliv zemědělství zaměstnává 7,2 mil. lidí, t. j. 34% všech pracujících, podílejí se francouzští zemědělci na národním důchodu sotva 18%. Výkupní ceny francouzských zemědělských produktů zůstávají stále na úrovni r. 1951, přes to, že ceny průmyslových výrobků stouply a tím se zvýšily i produkční náklady v zemědělství.

K zajištění vojenských rozpočtů musí kapitalistické státy neustále utahovat daňový šroub a ostře zvyšují přímé i nepřímé daně. Tento vývoj měl prudce stoupající křivku zejména po zahájení agrese na Koreji. Za celou dobu Trumanovy vlády dosáhly daně 277 miliard $. Z nich Truman uskutečňoval svou politiku agrese a budoval strategické základny po celém kapitalistickém světě. Jak ohromný je tento vzestup daní, je patrné z toho, že za předcházejících 31 presidentů, to je za dobu 156 let, zaplatili Američané na daních toliko 256 miliard $. Zatím co v r. 1940 činily daně 15,5 mlrd $, v r. 1945 se zvýšily na 47,6 mlrd $ a v r. 1952 dosáhly již 82,2 mlrd $. Průměrný Američan musel v r. 1952 zaplatit z každého vydělaného dolaru 30 centů daní.

Je třeba si povšimnout skladby daně. Při dani z příjmu připadá 73,7% celkové daně na příjmy poplatníků, kteří vydělávají méně než 2.000 dolarů, ačkoliv oficiální existenční minimum činí 4.000 $. Od r. 1939 vzrostly daně z příjmu dělníků 27krát. Podíl daní na národním důchodu rovněž prokazuje jejich vzestup. V r. 1940 byl celkový podíl daní na národním důchodu 19,1 proc., v r. 1946 26,1% a v r. 1952 28,2%. Ve Velké Británii participovaly

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

daně na celkové mzdě pracujících v r. 1951/52 53% proti 29% v r. 1937/38. Za poslední tři roky se ve Velké Britannii zvýšily daně o 25%. Ve Francii daňové zatížení poplatníků stouplo ve srovnání s r. 1938/51 třikrát a nepřímé daně tvoří až 63% rozpočtových příjmů. Rovněž v ostatních státech daně stále více podlamovaly koupěschopnost obyvatelstva. Tak na příklad daně dánských pracujících stouply proti roku 1938 5krát a daně v Norsku v hospodářském roce 1952/53 2,5krát. Velké daňové zatížení je zejména v západním Německu, kde daně proti době předválečné stouply o více než 150%. V rozpočtu na rok 1953/54 činí z celkových příjmů 91%, více o 1,9 mlrd DM proti roku 1952. Toto velké daňové zatížení v západním Německu ochromuje celé západoněmecké hospodářství. Je však vynucováno jednak okupačními náklady a jednak zesilujícím se zbrojením, které má Německo náležitě připravit pro jeho vedoucí roli v tak zv. evropské armádě. Ve všech kapitalistických státech postihují daně především finančně slabší vrstvy, zejména pracující s nízkými příjmy. Na úkor těchto širokých mas provádějí kapitalistické vlády proti vůli lidu své zbrojní programy a ochuzují tyto široké vrstvy o jejich beztak nijak zvlášť vysokou životní úroveň.

Neúnosné daňové břemeno způsobuje v z r ů s t ú p a d k ů. Přes to, že nejsou čísla o počtu úpadků v USA, zprávy o hospodářské situaci ukazují, že jejich počet roste rapidním tempem. Ve V. Britannii vzrostl počet úpadků podle oznámení ministra obchodu v r. 1952 proti předcházejícímu roku o 13% a od skončení války v r. 1945 se zdesateronásobil. Ve Francii bylo hlášeno za leden 1953 447 úpadků proti 321 v lednu 1952. V Italii stoupl počet úpadků z 2.409 v r. 1948 na 7.313 v r. 1951 a v r. 1952 tento proces dále pokračoval.

Vzrůst n e z a m ě s t n a n o s t i přes rozšiřující se průmyslovou výrobu, a ostatní důsledky militarisace hospodářství kapitalistických států, silně působí na pokles životní úrovně pracujících. V USA počet nezaměstnaných a polozaměstnaných se odhaduje na 13 milionů, přes to, že oficiální údaje uvádějí asi 1,600.000. Ve Velké Britannii je nezaměstnaných nejméně půl milionu a ve Francii bylo proti r. 1951 koncem r. 1952 o 23% nezaměstnaných více a v únoru 1953 se počet jich proti stejnému období 1952 více než zdvojnásobil. Zejména silná je nezaměstnanost v Italii, západním Německu (3 mil.) a Japonsku (cca 15 mil.). Proti pokračujícímu zbídačování brání se pracující stávkami. A právě v USA, kde životní úroveň pracujících je poměrně na vyšší úrovni ve srovnání s ostatními kapitalistickými státy, jejich pracující doplácejí svou úrovní na určitý standard amerických pracujících, se počet stávkujících od r. 1948 zdvojnásobil.

Jak militarisace působí na zvětšení ž i v o t n í c h n á k l a d ů, ukazuje vzrůst maloobchodních cen v jednotlivých kapitalistických zemích od počátku intervence v Koreji. Tento vzrůst, vyjádřený v procentech, činí u Holandska 12%, Belgie 12%, Norska 26%, Brazilie 28%, Švédska 28%, západního Německa 12%, USA 12%, Italie 15%, Anglie 21%, Francie 34%, Rakouska 50%, Chile 53% a Argentiny 73%. Index životních nákladů v USA při základu 1939 = 100 rostl takto: v r. 1945 činil 129, v r. 1949 170, a v r. 1952 podle oficiálních upravených odhadů dosáhl 200, avšak správnější odhad odborové organisace uvádí, že se životní náklady nezvýšily proti r. 1939 toliko dvojnásobně, nýbrž trojnásobně. Ve Vel. Britannii se životní náklady v r. 1952 ve srovnání s předválečným obdobím zvýšily o 82%. Podle oficiálních údajů stouply ceny potravin od r. 1947 o 58%.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Jinými slovy to znamená, že Angličan, aby vyšel se svým platem, spotřebuje na př. jen masa (kromě ostatních základních potravin), nyní méně o 40% než před válkou. Podle výpočtu francouzského všeodborového svazu činí životní minimum francouzského občana 30.946 Ffrs měsíčně, ale 50% pracujících vydělává méně než 22.000 Ffrs. Situaci v západním Německu charakterisuje pokles spotřeby masa o 10%, ryb o 30% a mouky o 22%. Existenční minimum v Italii je 50—60.000 lir měsíčně, avšak kovodělníci zřídka kdy obdrží více než 25.000 lir. Index životních nákladů v Holandsku proti r. 1950 (= 100) se zvýšil v r. 1952 o 11 bodů. Poměrně setrvávající životní úroveň je ve Švédsku, ježto podle oficiálních pramenů stouply mezi květnem 1951 a 1952 dělnické výdělky o 15% a ceny spotřebního zboží o 4 procenta. Avšak skutečná reálná mzda zůstává proti cenové hladině nejméně o 8% níže.

Militarisace hospodářství, která znamená ve svých důsledcích především zhoršení životních podmínek pro pracující v kapitalistických zemích, však na druhé straně přináší nesmírné zisky imperialistickým monopolům. Americké monopoly dosáhly v r. 1952, stejně jako v r. 1951, 42 mlrd dolarů zisků, což převyšuje o 75% maximální úroveň zisků, dosažených v r. 1943. Za více než dva a půl roku, které uplynuly od začátku korejských událostí, vydělali američtí monopolisté na militarisaci a korejské válce přibližně tolik, jako za dvakrát tak dlouhé období druhé světové války. Zisky britských monopolů za 11 měsíců v r. 1952 byly o 12% vyšší ve srovnání s předcházejícím rokem. Přitom National Securities and Research předvídá, že v r. 1953 budou zisky ještě vyšší o 1 mlrd a dosáhnou 18.500 mil. dolarů. Horečné zbrojení se změnilo pro miliardáře a především pro monopoly a miliardáře USA ve zdroj nebývalého obohacování. Proto monopolisté nemají zájem na omezení válečných vydání a zastavení válečných operací v Koreji. Mírový návrh, učiněný Čínskou lidovou republikou, způsobil prudký pokles na burzách Wallstreetu, v Londýně, Japonsku a jinde. Velkokapitál reagoval na nabídku na mírové urovnání v Koreji mimo jiné obavami, zda se podaří USA a ostatním kapitalistickým státům udržet dosavadní »prosperitu«.

Imperialistické monopoly nemají zájem na úpravě normálních hospodářských vztahů s demokratickým táborem, protože převaha, kterou USA získaly po druhé světové válce, přivedla ostatní kapitalistické státy do silné závislosti na USA, což americkým monopolům umožňuje orientovat se na trhy svých ochuzených partnerů, zejména Anglie, Francie a vytlačovat je z jejich dosavadních posic. Silný tlak na trhy kapitalistických spojenců USA pochopitelně vyvolává vzrůst rozporů mezi kapitalistickými zeměmi. Tyto rozpory se ostře projevují zejména v boji USA a Anglie o trhy jihovýchodní Asie. V této oblasti zaujímala před druhou světovou válkou Anglie nejsilnější posice. V tu dobu z celkové částky kapitálových investic v zemích jihovýchodní Asie, odhadované na 4,5 mlrd dolarů, připadlo na Anglii asi 1,5 mlrd dolarů a na USA asi 650 mil. $. Po druhé světové válce však nastaly v postavení Anglie v této oblasti podstatné změny. Tak na př. v Thai podíl USA na vývozu země byl již v r. 1948 12krát větší než činil do války. Posice Anglie byly podkopány také v Indonesii, kde si USA zajistily značný podíl dodávek cínu, takže mohly už v r. 1951 vystupovat i vůči Anglii ne již jako kupující, ale jako prodávající. Dalším místem střetu je Malajsko jako producent důležitých surovin, zejména kaučuku a cínu, které USA skoupily v takové míře, že si zajistily převahu

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

a zásoby, že již v r. 1951 mohly vést proti Anglii krutou ránu. Zastavily náhle nákup těchto surovin, dosáhly snížení cen a protože současně vynutily zákaz vývozu těchto surovin do demokratických zemí, způsobily anglickému hospodářství velkou ztrátu, která nemalou mírou přispěla ke vzniku dolarového nedostatku V. Britannie. Napjatý boj se vede mezi těmito hlavními imperialistickými mocnostmi také o indický trh. Opět to ukazují údaje o podílu na zahraničním obchodě Indie. V r. 1938/39 šlo do USA jen 8,3% indického vývozu. V r. 1949/50 tento podíl vzrostl na 16,8% a přitom současně vývoz do Anglie klesl se 34% na 24,4%. V dovozu pak klesla účast Anglie od r. 1938 do r. 1951 se 30,6% na 18,4% a účast USA za totéž období se zvýšila ze 7,3% na 23,6%.

Tato politika dravého dobývání nových trhů americkými monopoly za úplné jejich ovládnutí naráží časem na pokusy o obranu jak se strany Anglie, tak ostatních postižených států. Avšak dosavadní pokusy neukazují, že by se situace pro západoevropské kapitalistické státy mohla nějak podstatně změnit. Anglie sama přes veškerou snahu o konsolidaci státního hospodářství nemůže vzhledem k vyčerpanosti svého hospodářství soutěžit s kapitálem amerických monopolů a ztrácí jednu posici za druhou jak na poli hospodářském, tak na poli politickém. Pokud si V. Britannie jako mluvčí Commonwealthu představovala řešení své těžké situace britsko-americkými poradami začátkem roku 1953, je jisté, že v tomto ohledu ji čeká sotva něco jiného, než nemilé zklamání. Představitelé amerických vládních kruhů přijali sice britské návrhy, avšak zdráhali se učinit nějaké konkretní opatření nebo se zavázat k takové politice, která by pomohla V. Britannii, a prohlásili, že britské návrhy si vyžádají delší doby na podrobné prostudování. President Eisenhower vyjádřil toto odmítnutí konstatováním, že jeho vláda prý je příliš krátkou dobu v úřadě, než aby mohla stanovit přesné a definitivní zásady své obchodní politiky. I když nyní Velká Britannie poněkud uvolnila své drastické omezení dovozu z listopadu 1951 a března 1952, nemá nikterak vyhráno. Dolarový nedostatek stále trvá a její pomoc západoevropským státům v obchodních vztazích nemůže být taková, jakou by na př. požadovala Francie. Tato země s rozvráceným hospodářstvím se marně snaží, aby si udržela svou předválečnou posici jako velmoc. Její zahraniční obchod vykazuje velký schodek s librovou oblastí a proto Francie žádala na Britannii, aby mohla do Anglie více vyvážet. Když toho nedosáhla, byla rovněž nucena omezit svůj dovoz. Avšak toto její opatření opět způsobilo silné potíže Italii, která prohlásila, že neodvolá-li Francie své omezení, bude nucena snížit své vysoké procento liberalisace vůči zemím OEEC. Při celkové situaci kapitalistických zemí, členů OEEC, je jasné, že takové rozhodnutí by mělo za následek obdobné opatření u řady dalších států. V EPU i Radě OEEC zahájená jednání o těchto problémech nevedla sice k výsledkům, ale bylo doporučeno, aby Francie i Anglie svá omezení odvolaly.

Při jednáních francouzského ministra Burona v polovině února 1953 v Londýně měly být sjednány předpoklady pro vyrovnání obchodní bilance Francie s librovou oblastí. List The Economist z 21. února 1953 ve svém komentáři k těmto jednáním adresoval vůči Francii nemilé poznámky. Francie prý si zvykla v minulých dobách na to, aby používala přebytku s Anglií ke krytí svého deficitu se zámořskými zeměmi librové oblasti. Francouzskému obchodu zasadilo ránu rychlé stoupání cen surovin po korejském konfliktu. Francouzský dovoz vlny a kaučuku z britských dominií

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

a teritorií stoupl, ale francouzský vývoz do těchto oblastí zůstával pozadu. Podle deficitu s těmito oblastmi z celkového deficitu s librovou zonou činil 46% v r. 1952. Dalším důvodem deficitu je zvýšený francouzský dovoz nafty z Iráku a Kuwaitu, který stoupl z 26 mlrd Ffrs v roce 1949 na 120 v r. 1952. Jinak řečeno, dovoz nafty činí 43% celkového deficitu s librovou oblastí v r. 1952. Tento vývoj v neprospěch Francie je důsledek zbrojení, protože Francie byla nucena ve větší míře nakupovat tyto válečně důležité suroviny, aby dostála svým zbrojním závazkům, nadiktovaným USA prostřednictvím různých vojenských paktů. Příznačné pro kapitalistický systém je i to, jakým způsobem se snaží Francie řešit toto své nepříznivé postavení. Děje se tak na úkor obchodu s francouzskými koloniemi, kde provádí ve skutečnosti dumping, neboť jim prodává zboží, které nemůže jinam umístit. To je patrné i z toho, že v průběhu všeobecné krise textilu a automobilového průmyslu zvýšila Francie do svých kolonií vývoz těchto komodit. Její obchodní bilance s těmito zámořskými koloniemi je proto vysoce aktivní a snižuje deficit celkové obchodní bilance Francie na 173 mlrd Ffrs.

Důsledky militarisace hospodářství se tudíž projevují také na poli zahraničního obchodu, a to nejen obtížemi při odbytu jen některých zemí, nýbrž ve většině kapitalistických států. To vysvítá z toho, že jejich obchodní bilance v roce 1952 je většinou pasivní.

V. Britannie	—	788	mil. £
Francie	—	173,5	mlrd Ffrs
Z. Německo	+	0,7	mlrd DM
Italie (1)	—	640	mil. dolarů
Belgie	+	1.513	mil. Bfrs
Rakousko	—	325	mil. $
Holandsko	—	336	mil. Hfl
Švýcarsko	—	457	mil. Šfrs
Švédsko (2)	—	900	mil. korun
Finsko	—	26.334	mil. FM

[1]) za 8 měsíců.
[2]) za 11 měsíců.

Proti této neutěšené obchodní bilanci je jasným protikladem obchodní bilance USA, která má stále vzestupný trend, jak ukazuje srovnání v některých letech. V r. 1938 byla obchodní bilance aktivní 1,1 mlrd $, 1942 5,5 a 1945 5,8 a v r. 1952 byla cca 4 mlrd $.

V některých letech však byla aktivní bilance ještě mnohem vyšší. Tak na př. v r. 1943 činila 9,5 a v r. 1944 10,3 mlrd dolarů. Je jasné, že tento výsledek mohl být dosažen jen na úkor obchodní bilance ostatních kapitalistických států.

Západoevropské kapitalistické státy, aby zmírnily aspoň poněkud nepříznivé důsledky, vyplývající ze zvyšovaného zbrojení, se pokoušejí o zformování různých jednotných trhů — je to na př. tak zv. bílý plán — jednotný trh léčebných výrobků, zelený pool — zemědělských výrobků po vzoru Schumanova plánu jednotného uhelného a ocelářského trhu. Nehledě k tomu, že tyto plány nejsou realisovatelné v dohledné době, stejně nemo-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

hou zjednat předpoklady k tomu, aby západoevropské kapitalistické hospodářství ve všech svých oborech se mohlo dostat na zdravou kolej, pokud trvá militarisace a přerušení obchodních styků s demokratickými státy.

Spolupráce s demokratickými státy je posuzována v některých kruzích kapitalistických zemí s reálným porozuměním. Odpor širokých lidových mas proti politice militarisace a mírové hnutí je těmto snahám na podporu. Moskevská hospodářská konference ukázala cestu k takové spolupráci a stala se podnětem k tomu, aby byla do Ženevy svolána oficiální konference na 13. dubna 1953. Vzhledem k tomu, že značná část kapitalistických států přijala pozvání na konferenci, lze předpokládat, že v souvislosti s oživením mírových nadějí v korejském konfliktu mohou být uskutečněna oboustranně důležitá obchodní jednání. Avšak je třeba brát v úvahu, že USA pod vlivem svých monopolů nebudou nijak zvlášť příznivě vítat takové výsledky ve spolupráci mezi Východem a Západem, které by znamenaly, že západoevropské kapitalistické státy by se mohly odpoutat ze závislosti a vlivu na USA. Proto výsledky této konference budou už náznakem vývoje celkové situace a měřítkem toho, do jaké míry západoevropské státy budou mít snahu se z této závislosti na USA vymanit.

Tak militarisace hospodářství prohloubila chaos a dala vznik novým neřešitelným hospodářským problémům. Nové a nové výdaje na zbrojení jenom tento krisový vývoj prohlubují.

Chemie ve světovém hospodářství

Dr Jaroslav Skorkovský

Kapitalistické státy

Některé základní suroviny a chemické výrobky

Vývoj chemického průmyslu, zahájený z velké míry již za první světové války, stupňovaný za druhé světové války, byl ještě zdůrazněn po vypuknutí konfliktu v Koreji. Poslední léta jsou však v kapitalistickém hospodářství charakterisována postupujícím rozvratem, jehož příčinou jsou politické vlivy imperialistů, které rozrušují souvislost výroby a zásobování v hospodářské spolupráci velkých územních celků, v první řadě mezi t. zv. Západem a Východem. Rozpor zájmů a vztahů mezi oběma oblastmi se nejvýrazněji projevil zvláště v Evropě.

V oblasti kapitalistických států samých jsou poměry a vzájemné vztahy rozrušeny tak, že zdroje surovin nejsou obecně a bez potíží přístupné každému z nich, ale jsou ovládány americkými monopoly, a vzájemný dovoz naráží na velké obtíže. To platí také o chemických výrobcích. Obtíže, vyplývající z nevyrovnaných platebních bilancí, neodstranila ani t. zv. Evropská platební unie, ani částečné uvolnění dovozu (liberalisace), které bylo vystřídáno novými restrikcemi četných států. Neřešitelný je problém dolarového schodku.

To dlužno míti na paměti při posuzování situace některých základních surovin a chemických výrobků, jak je dále podána.

Pyrity. Těžba pyritů v kapitalistických státech v letech 1938, 1948, 1951 a 1952 (oba poslední roky odhad) byla v 1 000 t tato: 1 892, 1 928, 2 248 a 2 400. Toto zvýšení výroby ovlivnilo známý nedostatek síry v kapitalistických státech. Avšak z obou největších zdrojů v této oblasti, Španělska a Japonska, pouze Japonsko překročilo předválečnou úroveň, zatím co Španělsko ji patrně ani v roce 1952 ještě nedosáhlo. Usiluje však i ono, za účasti cizího kapitálu, o rozšíření této těžby, nyní pracující se zastaralým těžebním zařízením. Také Italie, Norsko, Švédsko, Finsko a Kanada rozšiřují svou

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

těžbu. Zvýšená spotřeba kyseliny sírové způsobila však, že některé dříve vývozní státy, Italie, Švédsko, jsou nyní dovozci. Největšími vývozci jsou dosud: Španělsko, Portugalsko, Norsko, Kanada, Cypr, Jugoslavie.

S í r a. Zlepšení situace v pyritech projevilo se i u této suroviny. Koncem roku 1952 zrušily USA, jako největší výrobce elementární síry, všechna domácí omezení a kontrolu zásob síry. Také Mezinárodní surovinová konference zvýšila příděly síry pro období červenec až prosinec 1952 o více než 9% na 3 229 860 dl. t. USA plánují zvýšení výroby z 6,5 mil dl. t v r. 1952 (odhad) na 8,5 mil. dl. t v r. 1955. — V letech 1938, 1948 a 1951 byla světová výroba v 1 000 t tato: 3 100, 5 250, 5 824, potřeba v letech 1949, 1951 a 1952 v 1 000 t tato: 5 506, 7 248 a 7 718. Největšími vývozci jsou dosud USA (s více než 90%), Italie, Norsko.

N a f t a.

Někteří geologičtí odborníci odhadují zjevné zásoby nafty na 78,3 mld. barelů. Další velké zásoby jsou předpokládány na různých pevninách světa a ve světových mořích. Přes 50% těchto zjevných zásob je na Blízkém a Středním Východě. Odtud zájem amerických imperialistů o ovládání těchto zdrojů.

Světová kapacita rafinace nafty dosáhla na počátku r. 1952 rekordu 643 mil t, zpracovaných v 646 rafineriích. Z této kapacity patří největší část americkým monopolům. Největší rafinerie světa, v Abadanu, má kapacitu 24 mil. t. Již dlouhou dobu ovšem nepracuje. V Evropě je největším podnikem rafinerie ve Fawley (V. Britannie), mající kapacitu 5,8 mil t, ve Francii Gonfroville (3,5 mil. t). Roku 1953 má dosáhnout kapacita zemí OEEC více než 80 mil. t. Kapitalistické státy plánují v záp. Evropě (hlavně ve V. Britannii, Francii, Nizozemí a záp. Německu) další rozšíření své rafinační kapacity, USA samy investovaly do průmyslu nafty od konce druhé světové války 18 mld. $, mimo ně (kromě SSSR a LDS) se investovaly asi 2 mld. $. Potřeba investic v tomto oboru je skutečně neobyčejně velká, a to nejprve na územní průzkum a pak na vlastní těžební provoz; zvláště velkých nákladů vyžaduje těžba sama, rafinace, distribuce a výzkumnictví.

K a u č u k.

Kaučuk patří mezi suroviny světového obchodu a světové spotřeby, kde se zvláště silně projevily důsledky industrialisace celého světa, rozvoj motorové dopravy a zvýšení spotřeby pro průmyslové účely. Následující tabulky podávají celkový přehled výroby, spotřeby a zásob tohoto zboží.

Přírodní kaučuk:

Rok	světová výroba	světová spotřeba	světové zásoby
1939	1 017 000		
1947	1 226 414	1 112 000	643 996
1948	1 476 710	1 412 000	725 501
1949	1 459 987	1 452 000	748 725
1950	1 779 528	1 640 000	839 832
1951	1 812 773	1 513 000	1 158 563
1952 [1])	1 690 000	1 750 000	1 500 000

Synthetický kaučuk:

Rok	USA		Kanada		Svět [2])	
	výroba	spotřeba	výroba	spotřeba	výroba	spotřeba
1939	24 200					
1947	508 702	599 666	42 393	29 178	559 300	625 000
1948	488 343	442 072	40 455	20 564	532 180	480 000
1949	393 689	414 381	46 642	18 083	440 392	450 000
1950	476 184	538 289	58 440	22 577	534 424	580 000
1951	845 155	759 379	62 379	26 433	908 298	815 000
1952 [1])	910 000				910 000	875 000

[1]) odhad
[2]) bez SSSR

Přírodní kaučuk prodělává v posledních letech po stránce technologické boj o schopnost soutěže se synthetickým kaučukem, podobný boji, který se odehrál v 19. století mezi barvivy přírodními, hlavně anilinem, a synthetickými. Výrobní náklady synth. kaučuku jsou tak nízké, že bude nutno revidovat metody pěstování kaučukovníku a výroby přírodního kaučuku z něho. Přitom dlužno uvážit, že metody výroby synth. kaučuku jsou vlastně teprve v počátcích a že se stále a stále objevují nové a nové jeho vý-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

robní postupy, které se snaží dále snížit jeho výrobní náklady, zlepšit jeho vlastnosti a tak rozšiřovat jeho použitelnost.

Okruh používání kaučuku roste. Používá se ho — ať již jde o přírodní nebo synthetický kaučuk — v rostoucí míře pro potřeby motorové dopravy, ale kromě toho i pro nové účely. Proto hospodářští odborníci posuzují další vývoj spotřeby kaučuku příznivě. Uplynulý rok a také první dva měsíce r. 1953 vyznačují se však vyslovenou chabostí u kupujících.

F r a n c i e. — Chemická výroba zaujímala až do poloviny r. 1952 zvláštní postavení, neboť její výrobní index se stále pohyboval nad číslem celého průmyslu. Od té doby však je pod ním. V chemické výrobě nebyl zřejmě vyřešen problém racionalisace resp. obnovy zastaralého výrobního zařízení. Tak očekávají Francii za nynější soutěže i v oboru chemie vážné doby. Suspense liberalisace dovozu nemůže být trvalým řešením a nevyřeší akutní krisi vysoce schodkového zahraničního obchodu Francie, třebaže chemie sama má v zahraničním obchodě aktivní zůstatek, kolisající mezi 50—60 miliardami fr.

B e l g i e. — Také belgický chemický průmysl byl postižen všeobecnou krisí v textilu. Postavení belgického chemického průmyslu je stále o to horší, že pracuje s nejdražším uhlím v Evropě a že placené mzdy jsou vyšší než hladové mzdy v jiných kapitalistických státech. Proto se belgická chemie snaží soustředit na vysoce hodnotné výrobky, kde není soutěž tak ostrá. Přesto i jejich ceny musely být sníženy velmi značně pod tlakem této soutěže.

I t a l i e. — Index chemické výroby je již delší dobu nad číslem celého průmyslu. I ona silně pocítila důsledky textilní krise. Index cen chemických výrobků vykazuje proto v průběhu roku 1952 velmi silný pokles. Poměrně dobře se zakončil zahraniční obchod chemie, neboť jeho schodek se velmi značně zmenšil při hodnotě dovozu v podstatě stejné jako v r. 1951, zatím co se vývoz zvýšil.

Š v ý c a r s k o. — Značná závislost švýcarské chemické výroby na vývozu — z největších na světě — nemohla zůstat bez vlivu na její rozsah, když se dostavila odbytová krise. Textilní krise postihla citelně výrobu a vývoz dehtových barviv, ale i ostatní složky chemie utrpěly. Až do pozdního podzimu byl chemický vývoz v r. 1952 pod úrovní r. 1951. Teprve ke konci roku se dostavilo určité zotavení, ale leden t. r. přinesl nový, hlubší pokles vývozu chemikálií a farmaceutik.

O s t a t n í z á p. E v r o p a. — I ostatní západoevropské státy zvyšují dále svou chemickou výrobu. To platí na př. o N i z o z e m í, které stupňováním své chemie dosáhlo dokonce přeměny dřívějšího schodku zahraničního obchodu v tomto odvětví v přebytek, o N o r s k u, kde koncern Norsk-Hydro velmi pestrou a stále se rozšiřující skladbou svých výrobků podstatně přispívá k bilanci v zahraničním obchodu, o Š v é d s k u a F i n s k u, kterým domácí surovinové základny umožňují i růst chemické výroby, o R a k o u s k u, které celkově zvýšilo svou chemickou výrobu (nejvíce strojených hnojiv) a které tak snížilo schodek zahraničního obchodu v chemii na méně než polovinu proti r. 1951.

K a n a d a. — V roce 1952 dosáhly kapitálové investice částky 5 miliard $ t. j. 23% brutto národního produktu zejména zásluhou expanse amerických monopolů. Část byla investována do chemie, v ní pak hlavně do průmyslu nafty. Růst chemické výroby je tak prudký, že vyvstává vážná starost, kam s budoucími přebytky, až nová a rozšiřovaná výroba dosáhne plné kapacity. Přispěje to jistě k zostření konkurenčního boje na mezinárodních trzích.

J a p o n s k o. — Třebaže se tolik mluví a píše o soutěži Japonska, oficiální údaje o výrobě a vývozu chemie tvrdí, že obojí upadá. Uveřejněná čísla zdají se to potvrzovat. Jen v pyritech, v nichž je Japonsko druhým největším výrobcem, dosáhlo své předválečné těžby. Přitom je však pozoruhodné, že do průmyslu Japonska, i chemického, pronikají velké koncerny USA, které investují nejen kapitál, nýbrž i výrobní zařízení a vykonávají neomezenou kontrolu.

I n d i e. — Chemický průmysl za posledních několik let vykazuje u mnohých výrobků zastřené zvýšení. Tak může krýt Indie vlastní potřebu velmi četných chemikálií, a to základních i složitějších. Nemálo jich má k disposici i pro vývoz. V řadě jiných, na př. i u farmaceutik, mohla podstatně snížit dovoz. Nesmí se ovšem pouštět se zřetele, že neobyčejně nízká životní úroveň indického obyvatelstva způsobuje, že na hlavu přepočtena je její výroba nepatrná. Jak velký vliv má na výrobu tato nízká životní úroveň, o tom svědčí na př. skutečnost, že podnik, vyrábějící superfosfáty, po trvalé nízké poptávce musel částečně zastavit provoz nebo že klesla výroba kyseliny sírové. Kromě toho průmysl pracuje u mnohých výrobků neracionálně, jejich výtěžnost je daleko nižší než jinde.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

I v jiných oblastech světa, v Austrálii, Jižní Africe, Latinské Americe rozvíjí se chemická výroba jako přímý důsledek industrialisační politiky zemí přicházejících v úvahu. Vývoj není však organický, neboť soukromý zájem na velkém a rychlém zisku zřejmě silně ovlivňuje směr investic.

Obchodně politické dohody

Snaha kapitalistických států zabezpečit smluvně obchodními dohodami své vývozní zájmy pro vlastní chemické výrobky a dovozní zájmy pro základní chemické suroviny, polotovary i výrobky, byla zdůrazněna i v obchodních dohodách na rok 1952. Zvláště záp. Německo se snaží velkým počtem obchodních smluv zabezpečit pro své vývozní zboží, také pro chemické výrobky, co nejvýhodnější podmínky odbytu na zahraničních trzích, zejména i v zámoří. Ostatně i u ostatních kapitalistických států bylo pozorovat zvýšený boj o trhy. Charakteristickým pro imperialistické rozpory je boj o trhy a zdroje surovin na Středním Východě mezi USA a V. Británií. Chemický průmysl USA se svou předimensovanou kapacitou se zřetelem na domácí spotřebu vede boj o monopolní ovládnutí trhů u zdrojů surovin. Jeho odbyt naráží však na známý chronický nedostatek dolarů v ostatním světě a na odpor konkurentů, jakož i vzrůstající síly národně osvobozeneckého hnutí v hospodářsky málo vyvinutých zemích. Hospodářsky málo vyvinuté státy mají mnoho předpokladů pro zintensivnění své zemědělské výroby a výstavby průmyslu, kde všude i chemické výrobky mohou počítat s rychle rostoucím odbytem. Proto vzrůstá snaha sjednávat s těmito zeměmi tolik obchodních smluv a dohod.

Obchodní dohody kapitalistických států se státy lidové demokracie ukazují, jak velký je zájem těchto států na obchodě se zeměmi tábora míru a demokracie. Je to na př. záp. Německo, kde se naléhá na uvolnění zábran obchodu s Východem, neboť si slibuje právě v oboru chemie (pro farmaceutika, dehtová barviva, insekticidy, strojená hnojiva m. j. výrobků) velké možnosti zvýšeného odbytu.

Diskriminační politika, prováděná americkými imperialisty a diktovaná jimi proti státům lidové demokracie, jakož i ochranářská celní politika USA, dávala i v roce 1952 a ještě nyní dává popud ke stížnostem různých kapitalistických států, které se brání použití t. zv. únikové doložky (escape clause) a omezování dovozu. Protesty vznesly zejména Švýcarsko, Holandsko, Švédsko, Italie, Austrálie, Nový Zéland. Místo, aby usnadnily dovoz, zabývají se USA některými novými návrhy na použití únikové doložky.

Zcela jinak se jeví obchodně-politické dohody, uzavírané mezi státy lidové demokracie, které jsou výrazem stále rostoucí hospodářské síly a bratrské spolupráce.

Dokončená soustava dlouhodobých obchodních smluv tvořila v roce 1952 základ, na kterém byly sjednány širší obchodní dohody mezi jednotlivými státy lidové demokracie s platností na letošní rok. Jejich náplň je stále širší a pestřejší. Umožňuje tak neustálé rozšiřování vzájemné výměny zboží, takže podíl států lidové demokracie na zahraničním obchodě každého z nich již značně přesahuje 50%. Průmyslově, zvláště také v odvětví chemie, vyspělejší státy této skupiny, SSSR, Polsko, NDR, ČSR, vypomáhají dodávkami velmi četných chemických výrobků k rozvoji hospodářství ostatních států lidové demokracie. Tato síť obchodních smluv a dohod je účelně doplňována technickou a výzkumnickou spoluprací, která se i v oboru chemie stále rozšiřuje.

Cenové poměry v oblasti chemie

„Zotavení" cen, následující po jejich poměrně prudkém a dosti hlubokém pádu v jarních měsících roku 1951, jak se jevilo ke konci roku 1951, netrvalo dlouho. Od 1. čtvrtletí roku 1952 octly se všechny suroviny a pak i výrobky opět v sestupném pohybu, jímž byly znova postiženy víc „sterlingové" suroviny než „dolarové". Teprve v posledním čtvrtletí se poměr mezi oběma skupinami poněkud vyrovnával. Výjimku tvoří však přírodní kaučuk, jako jedna z nejvýznamnějších „sterlingových" surovin, jenž i na počátku letošního roku se cenově dále o něco snížil, zvláště pro pohotové zboží.

Tak jako v dřívějších letech, tak i v r. 1952 ovlivňovali cenovou situaci na kapitalistických trzích američtí imperialisté a jejich nákupní politika. Mezinárodní surovinová konference, která vznikla z jejich popudu, jako nástroj na ovládnutí světových surovin, v průběhu minulého roku ztroskotala a prakticky „kontroluje" již jen tři suroviny, a to molybden, síru a nikl. Ukončení její činnosti uvítal i tisk v některých kapitalistických státech, zejména ve Švýcarsku, které se zřejmě bojí monopolistického vlivu USA.

Index cen chemikálií podle časopisu Oil, Paint and Drug Reporter byl na počátku roku 1953 jen asi o 5% nižší než ke konci r. 1951. Obchody na trzích valné části che-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

mických výrobků se držely v úzkých mezích. Zájemci — průmysl i obchod — kupovali „z ruky do úst" a kryli se na delší dobu, 4—5 měsíců, byly jen v ojedinělých případech. Ale i prodávající byli po celý rok zdrženliví. To platí hlavně o oněch výrobcích, kde jejich držitelé očekávají, že se USA (a po nich i jiné KS) ukáží na trhu jako kupci. Takovými příklady mohou být: glycerin, benzol, některé farmaceutické suroviny, DDT, některé druhy synthetických pryskyřic, průmyslový alkohol.

I v tomto ohledu se tedy projevuje vliv USA. Rozpory při uskutečňování zbrojních programů některých kapitalistických států zbavovaly spekulaci možnosti působit na zvýšení cen, naopak zřejmě se jevily jako činitel, způsobující pokles. Popud ke zvyšování cen chybí i v oblasti měnové a finanční politiky, neboť disinflační, leckde přímo deflační opatření byla a stále ještě jsou brzdou zvyšování cen. Skutečnost, že leckde nabídka zboží převyšovala poptávku, také přispěla ke stísněné náladě na kapitalistických trzích v r. 1952 a na počátku letošního roku. Vlády jednotlivých států nad to zasahovaly do tvorby cen i vnitřními opatřeními. Jimi se často dosáhlo toho, že domácí ceny nejen nesledovaly pohyby cen na mezinárodních trzích v kapitalistických státech, pokud lze o nich vůbec mluvit, nýbrž vyvíjely se na nich nezávisle. Příkladem mohou být USA, zejména v zemědělské, ale namnoze i průmyslové cenové politice a V. Britannie, zvláště v oboru cen surovin.

Stojí tedy dnes vedle sebe vlivy, které by mohly působit jak na zvýšení cen, tak na jejich snížení. Z vlivů, které mohou vykonávat tlak na ceny, vystupuje do popředí skutečnost, že výroba v mnohých případech naráží nyní na odbytové potíže, zejména pokud je poptávka po zboží přímé spotřeby stlačována vysokým zdaněním v důsledku velkých nákladů na zbrojení. Přesto se dá očekávat, že v dohledné době v oboru chemie budou ceny poměrně stálé. To ovšem nevylučuje posuny dolů na př. u zboží, kde jednodušší a méně nákladný postup dovoluje zavedení výroby i v zemích s méně vyspělou chemickou výrobou, nebo vůbec u zboží, jehož výroba v důsledku nesprávné spekulace soukromníků, byla předimensována. Jsou však možné, ba pravděpodobné i pohyby cen nahoru, na př. z důvodu zvýšené sezónní poptávky.

*) Podle Oil, Paint and Drug Reporter.

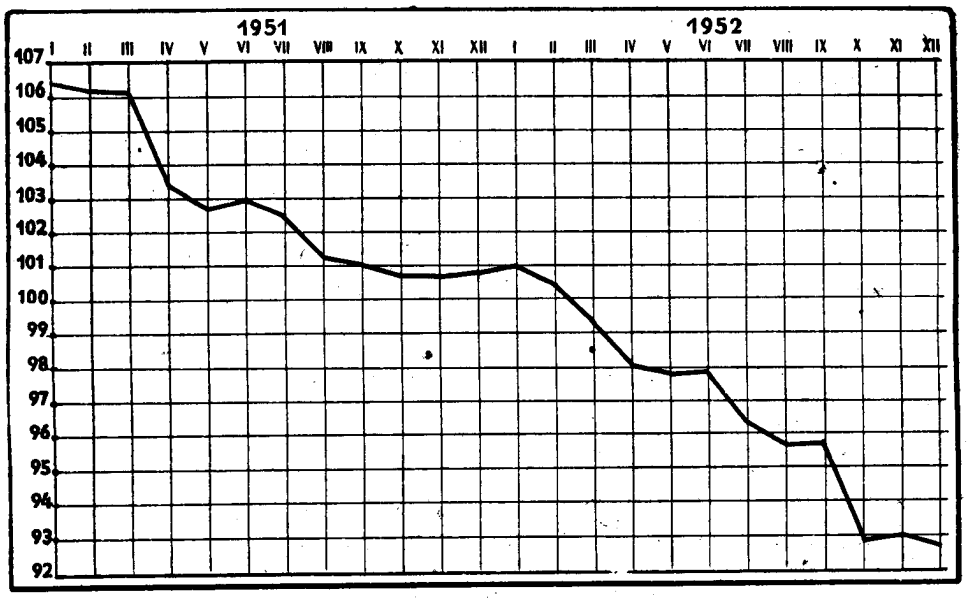

Index sleduje ceny chemikálií a příbuzného zboží. Sem patří zejména: těžké chemikálie, deriváty dehtu, zemědělské chemikálie, anorganické pigmenty, kysličníky kovů, alkohol, dehtová barviva, oleje a tuky, prchavé oleje, farmaceutické suroviny a léčiva, jemné chemikálie.

Z indexu pohybu cen v letech 1951 a 1952 vyplývá v podstatě toto: Pokles cen v prosinci 1952 proti lednu 1951 činí asi 12,8%. Přitom pokles cen v roce 1951 činí asi 5,2%, v r. 1952 asi 8,1%. Z toho je vidět, že ceny chemikálií byly vcelku daleko odolnější

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

proti zpětnému pohybu než ceny téměř všech ostatních průmyslových výrobků, pokud se tyto ceny mohly volně vyvíjet a nebyly upravovány vládními zásahy. Industrialisace vyžaduje tolik chemického zboží, že přes „recessi" resp. krisi v kapitalistických státech, celková situace chemie neutrpěla tolik jako jiná průmyslová odvětví.

Dusík.

Cíle výroby dusíku byly a jsou dány — pokud její kapacita stačí — potřebou zemědělství a průmyslu. Spotřeba průmyslu málo kolísala od roku 1947—48 až do do roku 1952—53 a činila z celkové spotřeby asi 15%. V obou případech stoupala dále i v roce 1952—53, v prvním o 50%, v druhém o 58%, ale v absolutních číslech daleko více v zemědělství. U něho se počítá i pro další budoucnost s velmi silným vzrůstem spotřeby, zvláště na Dálném Východě, ale i v Severní a Jižní Americe.

Strojená hnojiva.

Ať jde o hnojiva dusíkatá, fosforečná či draselnatá, resp. i o jejich kombinace (t. zv. složená hnojiva strojená); ve všech případech lze pozorovat jak proti r. 1938, tak i od konce druhé světové války značný vzrůst spotřeby. Byl by býval patrně daleko větší, kdyby nebylo bývalo nedostatku kyseliny sírové a ovšem i kdyby mezinárodní obchod nedusily omezení dovozu v četných státech, vyvolané chaotickými měnovými poměry. Pro budoucnost lze počítat se značně vyšší spotřebou strojených hnojiv ve stejných oblastech, jak jsou uvedeny u dusíku, zejména na Dálném Východě.

Kaustická soda.

Výroba vzrostla od r. 1938 na více než dvojnásobek. Na př. USA, které vyrobily v r. 1938 jen asi o 50% víc než ostatní velcí výrobci (kromě SSSR), vyrábějí tohoto zboží již od roku 1950 více než dvakrát tolik. Vysvětlení dlužno hledat hlavně ve zvýšené výrobě umělých vláken.

Kalcinovaná soda.

Vzrůst výroby od r. 1938 je poměrně menší než v některých jiných základních chemikálií, na př. v USA menší (činí pouze 104%) než index zvýšení věškeré chemické výroby (230%). Souvisí to patrně do určité míry s rychlým nahrazováním mýdla a dříve používaných pracích prostředků novými synthetickými pracími a čisticími prostředky (detergenty); to platí zejména o USA a V. Britannii.

Petrochemie.

Výrobků, zahrnovaných pod toto hromadné označení, je nyní již tolik, že naftové deriváty, které v r. 1925 znamenaly na př. v USA jen asi 0,025% celkové tonáže chemických výrobků, podílely se v r. 1942 4,2%, v r. 1949 již 23,5% a dnes patrně téměř 50%. Z nejdůležitějších skupin dlužno uvésti antigely, ředidla, tetraethylolovo, jež představují asi 25% petrochemických výrobků, butadien, styren, isobutylen, akrylonitril, isopren 20%, plastické hmoty 20% textil 20% prací prostředky 10%, zbytek insekticidy, výrobky určené pro zemědělství, saze, atd. Rýsují se však další možnosti nových výrob resp. i nových výrobních postupů, neboť je všeobecná snaha nahradit, kde to je možné, uhlí naftou. Proto lze počítat s dalším rozmachem této výroby. Do petrochemie bylo investováno od konce války již několik miliard $. Také v plánujících státech, zvláště v SSSR, Rumunsku, Polsku a Maďarsku se věnuje celému souboru otázek zvýšená pozornost.

Synthetické prací prostředky.

Jejich potřeba byla vyvolána v prvních poválečných letech nedostatkem přírodních olejů a tuků. Rychlé zdokonalování těchto výrobků vedlo k tomu, že se dosáhlo takové jejich jakosti, že se nejen vyrovnaly mýdlu, nýbrž je dokonce předčily. Proto brzy jejich podíl na hotových balených pracích prostředcích stoupl z 20% v r. 1948 na 53% v r. 1951. Počítá se s tím, že tento podíl stoupne v USA v letech 1955—56 až na 75% a jejich výroba na 900,000 tun. Hlavním odběratelem byl před válkou průmysl (hlavně textilní), nyní však jeho podíl klesl asi na 20%, neboť obliba těchto prostředků u přímých spotřebitelů rychle stoupla.

Chemie v některých kapitalistických státech.

Dočasná konjunktura po vypuknutí války v Koreji v důsledku zbrojního programu a spekulativně vystupňované „civilní" poptávky v roce 1952 opadla v četných případech se objevila dokonce nadvýroba, neboť se často investovalo spekulativně za účelem dosažení maximálního zisku. Brzy se objevily důsledky krise a špatných od-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

hadů a spekulací. Třebaže nelze pochybovat o tom, že chemické výrobky mají v budoucnu všechny předpoklady pro stále rostoucí odbyt, přece jen v různých případech vzrostla výroba rychleji, než byl růst „civilní" potřeby. Jakmile se takové případy rozmnožily, stala se i průmyslová odvětví, používající chemických výrobků, opatrnějšími v krytí své potřeby chemických výrobků jejich nákupy a začala nakupovat chemické zboží „z ruky do úst", využívajíce zásob ze svých skladišť, přeplněných za „korejského boomu". Také široké vrstvy spotřebitelů se sníženou kupní silou počaly snižovat své nákupy. Tyto okolnosti patří k hlavním příčinám trvající lethargie na kapitalistických trzích, zvláště oněch chemických výrobků, které jsou určeny k použití v průmyslových odvětvích, vyrábějících netrvanlivé zboží denní potřeby. — Situaci výroby ztížila i různá opatření disinflační resp. dokonce deflační povahy, jimiž se snažily příslušné vlády čelit rozrůstající se inflaci. Chemický průmysl je však všemi státy bez výjimky považován za klíčový průmysl a proto přes všechna taková opatření téměř ve všech státech se dále investuje do chemické výroby, a to jak ve státech průmyslově vyspělých, tak — a to stupňovanou měrou — v zemích hospodářsky méně vyvinutých.

Tímto „zpětným pohybem konjunktury" (na Západě nazývají krisi „recessí") byly postiženy poměrně nejvíce kapitalistické státy západní Evropy. Jejich chemická výroba klesla v r. 1952 proti r. 1951 sice jen o 4%, ale ve spojení s krisí v textilním a kožedělném průmyslu bylo celé hospodářství mnohých států v záp. Evropě citelně postiženo.

V některých kapitalistických státech a oblastech světa jeví se poměry takto:

U S A. — Na rozdíl od situace v záp. Evropě v r. 1952 zvýšila se jak výroba tak i odbyt chemických výrobků. Pro období let 1951—1954 jsou odhadovány investice na 5 miliard $. Tento program prý již umožnil zvýšení výroby nejrůznějších chemikálií, jako kalcinované a kaustické sody, kyseliny sírové, dusíku pro strojená hnojiva, zvýšenou těžbou nafty a přírodního plynu rozšíření výroby četných výrobků petrocemie, zejména styrenu a butadienu pro výrobu synthetického kaučuku, synthetických pracích prostředků, dále fenolu a jiných chemikálií z uhelného dehtu, rozpustidel a četných chemikálií pro zemědělství a řady dalších. To je „líc medaile". Jejím rubem je starost o to, jak se bude vyvíjet odbyt této, tak zvyšované výroby. Je přirozené, že se hledá ventil ve vývozu. Proto vedoucí chemické koncerny USA věnují zvýšenou pozornost dlouhodobým plánům na zřizování poboček v cizině a výrobních i nevýrobních filiálek, jakož i získávání vhodných zástupců, aby mohly monopolisticky ovládnout kapitalistické trhy. Vývoz chemických výrobků klesl totiž v r. 1952 o 20% proti r. 1951, zejména v průmyslových chemikáliích, chemických specialitách, lékařských a farmaceutických výrobcích. Vysvětluje se to nejen určitým poklesem cen, nýbrž i ostřejší soutěží s některými dosavadními vývozci chemického zboží, zejména V. Britannie, ale také opětným vystoupením záp. Německa a Japonska na trzích. K tomu přistupuje ještě okolnost, že civilní potřeba nebude dost velká na nynější rozsah výroby a koncerny počítají s tím, že bude dále stupňována militarisace hospodářství.

V. B r i t a n n i e. — Expanse chemického průmyslu do r. 1951 byla nejsilnější mezi všemi ostatními odvětvími průmyslu, neboť roční přírůstek u něj činil 11% proti celoprůmyslovému přírůstku pouze 7% a index výroby (1948 — 100) byl 134 resp. 116. V r. 1952 se však tento index již jen udržel na výši r. 1951. Vezme-li se v úvahu poměr cen, pak výroba chemie v r. 1952 dokonce klesla o 5%. Přes tyto zhoršené poměry se má zvýšit chemická výroba v období let 1949 až 1953 o 70%, a to investicemi v částce 119,3 mil. £. Ač se o něco zlepšila situace v průmyslech textilním a kožedělném, nejsou vyhlídky do bezprostřední budoucnosti nijak zvlášť slibné. B. Ehswards, gen. sekretář Svazu chemických dělníků, dospěl v článku, uveřejněném v časopise „Chemical Worker's Union" k názoru, že r. 1953 bude pro britský chemický průmysl nejtěžší za posledních 50 let. Počítá se zvýšenou soutěží USA, záp. Německa, Japonska a Italie. Přimlouvá se proto, aby se odstranily všechny překážky obchodu s Východem, politické a jiné.

Vývozní obchod zatím se v celém roce 1952 dobře držel, ba hodnotou dokonce stoupl od r. 1951 ze 78 na 81 mil. £. Klesl však přece u nejhodnotnějších skupin výrobků, jako jsou farmaceutika, barviva, barvy. Za značného poklesu hodnoty zlepšila se dokonce slušně bilance zahraničního obchodu chemie.

Z á p a d n í N ě m e c k o. — Chemický průmysl záp. Německa jak vnitřním odbytem, tak i ve vývozu citlivě reagoval na „korejský boom" i na následující „recessi". Domácí odbyt — vlivem pozdějšího zapojení záp. Německá do zbrojního programu Západu — stal se částečnou náhradou za silnější pokleslý vývoz. Růst chemické výroby

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

nestačil držet krok s průmyslem USA a V. Britannie. Podíl záp. Německa na celkové světové chemické výrobě, který činil r. 1913 24% a r. 1938 21,9%, klesl v r. 1951 na 5,8%. Vlivem zbrojní konjunktury domácí odbyt v r. 1952 klesl jen nepatrně. Záp. Německo snaží se ovšem dále obnovovat svůj chemický průmysl. Němečtí kapitalisté se za tím účelem spojují s americkými monopoly, jejichž mocné chemické koncerny získávají účasti hlavně v podnicích bývalé I. G. Farben, jež formálně rozhodnutím vysokých komisařů záp. velmocí byla rozčleněna v řadu samostatných, ale stále ještě velkých podniků. Tradiční úseky německé chemie se opět uplatňují: Výroba plastických hmot se již přibližila celoněmecké předválečné úrovni, výrobou dusíkatých látek získává záp. Německo opět vedoucí místo na evropské pevnině, výroba dehtových barviv po částečně překonané krisi v textilu opět stoupá a roste množstvím i jakostí výroba farmaceutik. Ve vývozu provádí záp. Německo velkou obchodně-politickou ofensivu, jejímž výsledkem je již nyní velmi hustá síť obchodních dohod. K podpoře svého vývozu účastní se záp. Německo všech veletrhů ve světě a uvolňuje pro vývozce značné částky pro zřizování representat.vních exposic. Chemický průmysl bývá rovněž vždy zastoupen velkými exposicemi. Aby dobylo trhy, záp. Německo i riskuje ztráty z vývozu, jak k tomu došlo ve velkém měřítku u Brazilie a v menším u Jugoslavie a jinde.

Ještě k mezinárodním normovaným doložkám

Dr Jiří Setinský

V posledních číslech »Zahraničního obchodu« bylo uveřejněno několik pojednání o mezinárodních normovaných doložkách. S. Dr Závada ve svém článku v 11. čísle z loňského roku se dotkl také převodu vlastnického práva v souvislosti s Incotermsy. Účelem tohoto příspěvku je osvětlit ještě blíže tento vztah, a to zejména s hlediska výkladu anglosaského.

Podobným omylem, jako je názor, tu a tam se vyskytující, jak uvádí Dr Závada, že Incotermsy mají všeobecnou právní platnost a závaznost, je i názor, jak se zdá mezinárodně rozšířený, že z doložky cif, fob, fas a podobně vyplývá i moment převodu vlastnického práva. To jest však zásadní omyl. Doložky C. I. F., F. O. B., F. A. S. atd., ať již jde o doložky podle Incotermsů nebo podle jiných institucí vykládané (na př. americké American Foreign Trade Definitions, nikdy neznamenají nic jiného než způsoby cenové kalkulace. Nikterak neudávají, kde bude uskutečněna dodávka, kde přejde vlastnické právo, jaký úvěr je eventuálně poskytnut atd.)

Pro přechod práva vlastnického je zejména důležitý rozdíl mezi zeměmi práva kodifikovaného a zeměmi anglosaskými, kde platí t. zv. »common law«, t. j. právo nekodifikované, právo, které se vytvořilo a stále se tvoří v soudní praxi a spočívá na právu zvykovém soudy uznávaném. Země práva kondifikovaného kladou důraz na uskutečnění dodávky zboží kupci jako na důležitý moment převodu práva vlastnického nebo na zápis do veřejných listin nebo knih o provedeném převodu. Dodávka ovšem nemusí být uskutečněna fysickým odevzdáním zboží, nýbrž může být uskutečněna na př. aktem symbolickým (odevzdání klíčů od skladiště, odevzdáním dokumentů a pod.) V některých cizích zemích má veliký význam faktura, jež je považována za dokument o vlastnickém právu stejně jako skladní list nebo nákladní list v zemích »common law«. Zaslání a příjem faktury tak převádějí vlastnické právo. (Viz E. E. Pratt: Handbook of Foreign Trade.)

Tak tomu však v zemích »common law« není. Vzhledem k tomu, že anglosaské země, v nichž je toto právo rozšířeno, zaujímají vedoucí místo ve světovém obchodě kapitalistických zemí, je zapotřebí věnovat výkladu s hlediska tohoto práva bedlivou pozornost. »Common law« jak v USA, tak i v Britském imperiu nepřikládá valnou důležitost momentu dodávky pro přechod práva vlastnického, nýbrž drží se spíše názoru, že právo vlastnické přejde tehdy, když smluvní strany mají v úmyslu je převésti. Poněvadž pak tento úmysl strany může být také obtížné zjistit, má právo dosti komplikovaná pravidla pro výklad úmyslu stran.

Tak dodávka je projevem úmyslu převodu vlastnického práva, avšak nemusí tomu tak být. Předpokládá se, že titul k věcem přechází odevzdáním zboží dopravci. Avšak i v tomto případě si může prodejce vyhradit právo k věcem. Může na příklad stanovit, že zboží má být dodáno jemu nebo určenému zmocněnci, nebo, je-li uvedeno v konosamentu, že zboží má být dodáno kupci, prodejce může podržeti konosament, čímž si vyhradí právo k věcem. Pro lepší názornost cituji stanovisko E. E. Pratta,

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

přední americké autority z oboru nauky o zahraničním obchodu, z jeho knihy »Foreign Handbook« (vydání 1., strana 1206), jež více méně formuluje obecný názor anglosaského obchodního světa, na případ pro nás nejzajímavější:

»V případě jednoduchého kontraktu CIF, podle nějž prodávající prodává určité zboží za globální cenu, včetně dopravného a pojištění, přechází vlastnické právo na kupce při odevzdání zboží dopravci spolu s konosamentem a pojišťovacími dokumenty vyhotovenými na řad kupce; od toho okamžiku přechází, veškeré risiko na kupujícího.

Smluvní strany zařazují obyčejně do prodejního kontraktu určitá ustanovení pro ochranu svých zájmů. Prodejní kontrakt může stanovit, že vlastnictví přejde na kupujícího při dodání zboží nebo kdykoli a kdekoli podle toho, jak se strany o tom dohodnou. Je proto při posuzování této tázky důležité zjistit, zdali prodejní kontrakt stanovil přechod vlastnictví odlišně od ustálených pravidel řídících tuto otázku.

Jestliže kontrakt CIF je sjednán při dokumentech proti placení, může prodávající podržet vládu nad zbožím tím, že konosament a pojišťovací dokumenty dá vystavit na řad svůj nebo prostě na řad. V tomto případě vzniká poněkud komplikovanější právní otázka nebo při jednoduchém případu CIF zmíněném shora. V takovém případě více než jedna osoba může mít a také má vlastnická práva ke zboží. Odesilatel, který zboží odesílá na dokumenty na řad svůj vlastní, podrží si retenční právo na zboží pro svou ochranu. Kupující naproti tomu nese risiko. Při odevzdání dokumentů mizí retenční právo. Odesilatel si podrží kontrolu nad zbožím pro svou ochranu, a proto, aby si zajistil zaplacení při odevzdání dokumentů. Retenční právo nemá povahu bezvýhradního práva ke zboží s možností plné disposice bez ohledu na zájmy kupujícího. Dává odesilateli právo, aby převzal kontrolu nad zbožím, kdyby kupující při odevzdání dokumentů nezaplatil. Proto, když a jakmile kupující zaplatí shodně s podmínkami kontraktu, má nárok, aby se ujal držby zásilky. Retenční právo, jež si vyhradil prodávající, přestává existovat. Definitivní a konečný převod vlastnictví je tak odložen, až jsou dokumenty převzaty kupcem při splnění podmínek prodeje.

Jestliže kontrakt CIF je ujednán dokumenty proti akceptu, platí též všeobecná pravidla s tou výjimkou, že v tomto případě se může kupující ujmouti držení zásilky nikoliv při zaplacení, nýbrž pouze při formálním akceptu směnky. V tomto případě zaniká retenční právo odesilatele při akceptu směnky a dodávce zboží kupujícímu. Konečný a definitivní převod vlastnictví je tedy odložen, až jsou dokumenty převzaty kupujícím při splnění podmínky akceptu směnky.«

Z uvedeného citátu vyplývá, že doložka CIF tedy neznamená nic než způsob udání ceny. Udává přesně, že v ceně je obsaženo dopravné a pojištění do určitého přístavu, naprosto však neříká, kdy přejde vlastnické právo na kupce. Mohou být případy, kdy vlastnictví přejde na kupce již při odeslání z továrny, může se tak stát však také teprve při naložení nebo po příchodu do zámořského přístavu. A co zde bylo řečeno o doložce CIF, platí mutatis mutandis i o doložkách ostatních. Naznačeným problémům je tedy zapotřebí věnovat ve styku se zeměmi anglosaskými zvlášť bedlivou pozornost. Zejména je nutno opětovně zdůraznit, že závazný výklad doložek podle Incotermsů musí být v kontraktu vždy vyměněn, neboť tento výklad není jediným výkladem v mezinárodní obchodní praxi uznávaným.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

SSSR a země lidové demokracie

SSSR

Ve schůzi Nejvyššího sovětu SSSR bylo, jak jsme již stručně oznámili v minulém čísle, jednomyslně schváleno složení vlády SSSR — Rady ministrů SSSR. Vláda byla schválena v tomto složení:

předseda Rady ministrů G. M. Malenkov,

první náměstek předsedy Rady ministrů SSSR a ministr vnitra SSSR L. P. Berija,

první náměstek předsedy Rady ministrů SSSR a ministr zahraničních věcí SSSR V. M. Molotov,

první náměstek předsedy Rady ministrů SSSR a ministr obrany SSSR maršál Sovětského svazu N. A. Bulganin,

první náměstek předsedy Rady ministrů SSSR L. M. Kaganovič,

náměstek předsedy Rady ministrů SSSR a ministr vnitřního a zahraničního obchodu SSSR A. I. Mikojan,

ministr zemědělství a výkupu SSSR A. I. Kozlov,

ministr kultury SSSR P. K. Ponomarenko,

ministr lehkého a potravinářského průmyslu A. N. Kosygin,

ministr uhelného průmyslu A. F. Zasjaďko,

ministr naftového průmyslu N. K. Bajkalov,

ministr hutního průmyslu I. F. Těvosjan,

ministr chemického průmyslu S. M. Tichomirov,

ministr strojírenství M. Z. Saburov,

ministr dopravního a těžkého strojírenství V. A. Malyšev,

ministr elektráren a elektrotechnického průmyslu M. G. Pervuchin,

ministr obranného průmyslu D. F. Ustinov,

ministr průmyslu stavebních hmot P. A. Judin,

ministr dřevařského a papírenského průmyslu SSSR G. M. Orlov,

ministr stavebnictví N. A. Dygaj,

ministr dopravy B. P. Beščev,

ministr spojů N. D. Psurcev,

ministr námořního a říčního loďstva Z. A. Šaškov,

ministr financí SSSR a A. G. Zverev,

ministr zdravotnictví SSSR A. F. Tretjakov,

ministr spravedlnosti SSSR K. P. Goršenin,

ministr státní kontroly SSSR V. N. Merkulov,

předseda Státního plánovacího výboru Rady ministrů SSSR G. P. Kosjačenko,

předseda Státního výboru Rady ministrů SSSR pro výstavbu K. M. Sokolov.

*

Rada ministrů SSSR a Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu se usnesly snížit od 1. dubna 1953 státní maloobchodní ceny potravin a průmyslových výrobků o 5 až 50%. Snížení se týká chleba, mouky a těstovin, krup, rýže, luštěnin, protlaků, obilí a pícnin, masa a masných výrobků, ryb a výrobků z nich, tuků, vajec, zmrzliny, brambor, zeleniny a ovoce (snížení zde činí 50%), cukru, cukrářských a koloniálních výrobků, vodky, likérů, vína a piva, tkanin, hotových oděvů, obuvi, galanterních výrobků, mýdla, parfumerie, kosmetických a tabákových výrobků, předmětů pro kulturní potřeby a hraček, porcelánových, majolikových a skleněných výrobků, zboží domácí potřeby, jako jsou žárovky, elektrické přístroje, vyssavače a jiné, stavebních hmot, léků, zdravotnických a hygienických výrobků, zápalek, petroleje a benzinu, jízdních kol, hodinek a jiných průmyslových výrobků, jako jsou pneumatiky a duše pro osobní automobily a motocykly, pláště a duše pro jízdní kola a sportovní míče, lovecké pušky a jiné výrobky. V souvislosti s tímto snížením byly sníženy ceny v restauracích a v jiných podnicích veřejného stravování.

»Pravda« napsala dne 3. dubna 1953, že nové šesté snížení cen, provedené v poválečné době, se uskutečňuje na základě úspěchů dosažených v průmyslové i zemědělské výrobě. Je výsledkem růstu produktivity práce a snižování vlastních nákladů výroby. V minulém roce byla sovětská průmyslová produkce 2 3krát větší než v předválečném roce 1940.

*

V druhé polovině března byl v Sovětském svazu zahájen osev bavlníku, při čemž bylo použito předehřátých semen vysoce úrodných odrůd. Pěstování bavlníku je v Sovětském svazu téměř úplně mechanisováno. Strojní traktorové stanice v bavlnářských okresech dostaly dalších několik tisíc vysoce výkonných pásových traktorů, secích a jiných strojů. Proti předválečnému období se plocha bavlníkových polí rozšířila letos o 32%.

*

Kazaňské kolchozy založí letos na ploše 10 000 ha ochranné lesní pásy, to je téměř o 50% více než loni. Kolchoz-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

ní lesní školky připravily k jarní výsadbě více než 18 milionů sazenic různých stromů. V jižních krajích zakládají kolchozy lesní pásy z ořešáků. V údolí Syr-Darji se vysazují hlavně moruše a ovocné stromy, jabloně a meruňky. Mnoho lesních pásů se vysazuje kolem železničních magistrál Kazachstanu.

Čína

V roce 1952 pokračovala industrialisace Číny ještě rychlejším tempem než v minulých dvou letech. Čínský průmysl má 35 hlavních odvětví a v roce 1952 byla jejich produkce o 126% větší, než v letech před válkou. Po celé zemi již byla provedena pozemková reforma kromě nevelkých oblastí, obydlených národnostními menšinami. Asi 700 mil. mu (1 mu = 1/16 ha) půdy bylo konfiskováno velkostatkářům a rozděleno mezi 300 mil. zemědělců. Výrobní aktivita zemědělců je nyní důležitým činitelem rychlého rozvoje čínského národního hospodářství. Úloha KS Číny spočívá v tom, aby objasnila zemědělcům výhody zemědělských výrobních družstev a aby vedla zemědělce cestou postupného dobrovolného přechodu od individuálního hospodaření k hospodaření kolektivnímu. Všude se organisují skupiny vzájemné pomoci. Bylo založeno 36 000 družstev, která mají 106,2 mil. členů.

Zavodňovací práce byly loni provedeny ve velkém rozsahu. Úspěšně pokračují hydrotechnické práce v oblasti jezera Duntinchu (provincie Chunan) a stavba přehrady Guantin mezi Pekinem a Tjančzinem. V provincii Gaundum se začalo letos se stavbou přehrad, které mají chrániti asi 110 000 mu půdy před povodněmi. Celková délka tohoto ochranného systému bude činit 34 km.

Po osvobození země se podstatně zvýšila výroba litiny. Šincišanský hutní závod dává pětkrát více litiny než v době japonské okupace. Kvalita litiny se zlepšila. V čínském hutním průmyslu rostou a nastupují nové technické kádry. V Anšanském hutním kombinátu prošlo loni odbornými kursy 4 500 dělníků. Rychlý rozvoj čínského hutnictví je nerozlučně spjat s nezištnou technickou prvotřídní pomocí Sovětského svazu.

V jihozápadní Číně se započne s průzkumem naftových polí. Bude prozkoumána plocha o rozsahu asi 61 000 čtver. km. Na podzim budou vyhloubeny tři naftové studně.

*

S Ceylonem byla uzavřena obchodní dohoda na léta 1953—1957. Je to první rovnoprávná obchodní dohoda, kterou Ceylon uzavřel v posledních 250 letech. Podle dohody má býti ročně dodáno 50 000 ceylonského kaučuku za 270 000 tun čínské rýže.

Polsko

Na počest památky presidenta Československé republiky, předsedy Komunistické strany Československa, vynikajícího vůdce mezinárodního dělnického hnutí a přítele polského národa, soudruha Klementa Gottwalda, a podle přání dělníků uvedených závodů, Rada ministrů Polské lidové republiky se dne 17. března 1953 usnesla:

přejmenovat závod na celulosu a umělá vlákna Celwiskoza ve městě Jelenia Góra na »Jelenogorské závody Klementa Gottwalda na výrobu celulosových a umělých vláken«;

přejmenovat důl »Eminencja« na důl »Gottwald«;

přejmenovat loď polského obchodního námořnictva »Warta« jménem »President Gottwald«.

*

Polské strojírenství vyrábí více než 100 nových typů strojů a zařízení, včetně elektrických vozů, osobních vozů, soustruhů a zemědělských strojů. Polské automobilky zahájily počátkem roku seriovou výrobu autobusů nového typu »Star 52«. Konstrukce byla vypracována polskými inženýry.

*

V době příprav k celostátnímu sjezdu zemědělských družstevníků a po dobu sjezdu nastalo velké oživení v rozvoji družstevního hnutí. Projevem toho byla skutečnost, že v lednu a v únoru založili drobní a střední rolníci více než 1 470 nových výrobních zemědělských družstev. K 1. březnu 1953 stoupl celkový počet zemědělských družstev na 6 330, z nichž bylo: 1 011 rolnických družstevních sdružení (typ Ib), 1 253 rolnických výrobních družstev (typ II), 3 737 rolnických kolektivů (typ III) a více než 330 sdružení pro obdělávání půdy (typ I). Ve všech těchto družstvech je organisováno na 130 000 rolnických hospodářství.

*

Ve Varšavě byl dne 20. března podepsán protokol o výměně zboží a platech s Bulharskem. Polsko vyveze do Bulharska stroje, zařízení, válený materiál, železniční vagony, chemikálie, textilie a jiné průmyslové výrobky. Bul-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

harsko dodá Polsku železnou rudu, rudu barevných kovů, umělá hnojiva, tabák, rýži a rostlinné oleje.

Maďarsko

Největší maďarskou stavbou je Stalinův kombinát, kde se letos začne po prvé vyrábět koks. Dále jeden z největších maďarských závodů na výrobu zemědělských strojů »Emag« značně rozšíří svou výrobu. Letos se započne se stavbou největšího elektrotechnického závodu »Ganz«. Maďarsko zahájí také výrobu kuličkových ložisek, která dosud byla dovážena. Stavební průmysl obdrží letos asi o 40% více strojů než loni. Rychlým tempem postupuje stavba Dunajského cementárenského kombinátu, největšího závodu svého druhu ve střední Evropě.

Mechanisace maďarského zemědělství pokračuje. Maďarské závody dodají letos STS 500 nových kombajnů, 600 žacích strojů a 400 kultivátorů. Do provozu budou uvedeny nové státní stanice pro chov dobytka, kde bude umístěno 80 000 krav, 25 000 prasnic a 30 000 koní. Zatím pracují tři stanice pro chov koní, sedm pro chov vepřů, šest pro chov ovcí, devět pro chov drůbeže a devět pro chov velkého rohatého skotu.

*

Dne 24. března 1953 byl v Moskvě podepsán mezi zástupci ministerstva vnitřního a zahraničního obchodu SSSR a maďarskou obchodní delegací protokol o vzájemných dodávkách zboží v roce 1953. Vzájemná výměna zboží bude letos větší, než byla v roce 1952. Sovětský svaz dodá Maďarsku zařízení pro hutě a doly, bavlnu, železnou rudu, koks, zemědělské stroje a jiné výrobky, které Maďarsko potřebuje. Maďarsko dodá Sovětskému svazu říční a námořní plavidla, jeřáby a různé průmyslové zařízení, parní stroje, lokomotivy, spotřební a jiné zboží. Protokol podepsal se sovětské strany ministr vnitřního a zahraničního obchodu SSSR *A. I. Mikojan* a s maďarské strany ministr zahraničního obchodu *A. Szobek*.

Dne 31. ledna 1953 byl podepsán dodatkový protokol na rok 1953 mezi Maďarskem a Německou demokratickou republikou. Protokol značně rozšiřuje vzájemnou výměnu zboží. Německá demokratická republika vyveze do Maďarska hlavně strojní zařízení, výrobky elektrotechnického a optického průmyslu, jakož i výrobky přesné mechaniky. Maďarsko dodá Německé demokratické republice Dieselovy vlaky, autobusy a zemědělské produkty.

*

Národní shromáždění schválilo zřízení nových ministerstev, a to ministerstva vysokých škol, ministerstva chemického průmyslu a ministerstva strojírenství.

Rumunsko

Růst hutního průmyslu vytvořil podmínky pro rozvoj strojírenské výroby, která v buržoasním Rumunsku takřka neexistovala. Do války dováželo Rumunsko 99% obráběcích strojů, nyní vyrábí jejich nejrůznější typy. Velký význam pro Rumunsko má výroba zařízení na těžbu a zpracování nafty. Rumunské zemědělství obdrželo již více než 19 000 traktorů domácí výroby. V roce 1952 činila výroba hlavních strojů ve srovnání s rokem 1951 v %:

motory s vnitřním spalováním	**131,5**
elektromotory	**145,3**
generátory	**399,2**
transformátory	**171,5**
soustruhy	**147,9**
obráběcí stroje	**154,7**
kuličková ložiska	**181,3**
traktory	**124,2**
sečí stroje	**150,9**
žací stroje	**175,8**
kultivátory	**162,7**

Město Brašov, které před dva a půl rokem bylo přejmenováno na město Stalin, vyrostlo ve velké strojírenské středisko, kde se po prvé v rumunských dějinách vyrábějí traktory, kuličková ložiska, soustruhy a jiná strojní zařízení, nezbytná pro industrialisaci země. Závod »Sovromtractor«, zbudovaný za vydatné pomoci Sovětského svazu, byl rozšířen o novou válcovnu oceli, v níž je téměř celý výrobní proces zmechanisován. V závodě »Steagul-Roşu« byla postavena nová slévárna a četné jiné dílny.

Bulharsko

Národohospodářský plán určuje pro letošní rok vzestup průmyslové výroby o 16,3%. Výroba průmyslového zařízení vzroste o 21,6%, elektrického proudu o 21%, dolů a chemického průmyslu o 58,6%. V sektoru spotřebního průmyslu vzroste výroba textilních závodů o 14,9%, obuvnického o 9% atd. Investice v těžkém průmyslu budou činit 1 100 mil. leva. Zemědělská produkce se zvýší o 40,4%. Zavodňované plochy se letos rozšíří o 49,7%. Zemědělství bude mít k disposici celkem 12 890 traktorů, 1 550 kombajnů, 6 200 mlátiček, 31 170 agregátů pro obdělávání půdy. Tím se mechanisace zemědělských prací značně zvýší a bude činit u orby 75%, u sklizňových prací 38% a u mlácení 84,7%.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Díky dodávkám zemědělských strojů ze Sovětského svazu se bulharské zemědělství záhy stane moderním zemědělstvím, vysoce mechanisovaným. Národní důchod vzroste o 35,3%.

*

Citrusové rostliny, které se dříve v Bulharsku nepěstovaly, se pěstují pokusně na černomořském pobřeží a v údolí řeky Strumy. Nyní se připravuje rozšíření těchto cenných kultur do ostatních částí země. Nedaleko Plovdivu bylo vysázeno 8 000 citronových stromů. Sovětský svaz dodal Bulharsku sazenice citronů, odolávající mrazu.

*

Po úspěšném jednání mezi ministerstvem zahraničního a vnitřního obchodu SSSR a bulharskou obchodní delegací byl 31. března 1953 podepsán v Moskvě protokol a vzájemných dodávkách zboží mezi Sovětským svazem a Bulharskou lidovou republikou na rok 1953. Sovětský svaz dodá Bulharsku průmyslová zařízení, zemědělské stroje, válcované černé kovy, bavlnu, naftové výrobky, chemikálie a jiné zboží. Bulharsko dodá Sovětskému svazu výrobky rudného průmyslu, tabák, maso, víno, čerstvé i sušené ovoce, výrobky z rajských jablek a jiné spotřební zboží.

Německá demokratická republika

Dne 7. března 1953 byla podepsána v Káhiře obchodní a platební dohoda s Egyptem. Na základě dohody dodá Egypt Německé demokratické republice bavlnu, len, koudel, střívka, kožené zboží a různé výrobky egyptského hospodářství. Německá demokratická republika dodá Egyptu kromě jiného zařízení pro potravinářský průmysl, pro textilní a polygrafické závody, dále automobily, výrobky jemné mechaniky a optiky, chemické výrobky, sklo a porcelán, zařízení pro domácnost a jiné.

Dne 28. března 1953 byla v Berlíně podepsána obchodní a platební dohoda s Rumunskou lidovou republikou na rok 1953. Dohoda značně rozšiřuje vzájemnou výměnu zboží. Rumunská lidová republika dodá zemědělské produkty, rudy a chemické produkty, výrobky těžkého strojírenství a jiných odvětví průmyslové výroby. Německá demokratická republika dodá výrobky strojírenského průmyslu, jemnou mechaniku a optiku, elektrotechnické výrobky a zařízení pro důlní průmysl.

Albánie

Po úspěšném jednání mezi ministerstvem vnitřního a zahraničního obchodu SSSR a albánskou obchodní delegací byla 8. dubna 1953 podepsána v Moskvě dohoda o vzájemných dodávkách zboží mezi SSSR a Albánskou lidovou republikou v roce 1953.

Podle dohody se má obrat zboží ve srovnání s rokem 1952 značně zvýšit. Sovětský svaz dodá Albánii obilí, zařízení pro naftový průmysl, pro mechanisaci stavebních prací, zemědělské stroje, hnojiva, válcovaný materiál ze železa a barevných kovů, chemické výrobky a jiné zboží. Albánie dodá Sovětskému svazu naftu, přírodní asfalt, měď, kožedělské suroviny, vlnu, tabák, citrusové plody a jiné zboží.

*

Rozpočet na rok 1953, projednávaný v březnu Národním shromážděním, určuje příjmy částkou 11 350 mil. leků a výdaje částkou 11250 mil. leků. Na rozvoj národního hospodářství je určeno 5 437 mil. leků, čili o 43% více než v roce 1952. Na sociální a kulturní potřeby je určeno 21% rozpočtu, čili o 17% více než v minulém roce. Na zdravotnictví je určena částka o 20% větší než loni. Částka, určená na obranu, činí 10% rozpočtových výdajů. Na sociální pojištění bylo dáno 202 mil. leků, to je o 26,5% více než v roce 1951. Na osvětové účely dává rozpočet 5,2% a na kulturní 13,4%.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Československo

Některé změny ve vládě

President republiky *Antonín Zápotocký* jmenoval na návrh předsedy vlády *Viliama Širokého* náměstkem předsedy vlády dosavadního předsedu KNV Praha *Oldřicha Berana* a náměstkem předsedy vlády dosavadního předsedu KNV Brno *Rudolfa Baráka*.

Dále zprostil president republiky ze zdravotních důvodů na vlastní žádost dosavadního ministra hutního průmyslu a rudných dolů *Jana Bílka* jeho úřadu a jmenoval dosavadního náměstka ministra-předsedy státního úřadu plánovacího *Josefa Reitmajera* ministrem hutního průmyslu a rudných dolů.

Zároveň jmenoval president republiky ing. *Jaroslava Slámu* náměstkem ministra-předsedy státního úřadu plánovacího.

Změny ve sboru pověřenců

V souvislosti s novou organisací vládních prací a s novou organisací ústředních úřadů provedla vláda též některé změny ve sboru pověřenců. V zájmu pružnější a operativnější práce sboru pověřenců bude předsednictvo sboru pověřenců, skládající se z předsedy a dvou místopředsedů, zajišťovat plnění usnesení strany a vlády ve sboru pověřenců a pružně, operativně zasahovat ve smyslu těchto usnesení tam, kde se vyskytují nedostatky při jejich plnění na úseku státního aparátu.

Pokud jde o osobní změny ve složení sboru pověřenců, usnesla se vláda na těchto opatřeních:

Jmenovala hlavního redaktora slovenské Pravdy Antona Nedvěda místopředsedou sboru pověřenců, ředitele oblastního ústavu Státní banky československé v Bratislavě Pavla Majlinka pověřencem financí a generálního tajemníka Strany slovenské obrody Josefa Gajdošíka pověřencem stavebních hmot. Současně s tím byl pověřenec Ondrej Klokoč pověřen řízením pověřenectva školství a osvěty, pověřenec Jozef Hojč řízením pověřenectva pracovních sil a pověřenec Štefan Gažík řízením pověřenectva lehkého průmyslu. Místopředseda sboru pověřenců Jozef Mjartan a pověřenci ing. Samuel Takáč a Emilie Janečková-Muriňová byli uvolněni pro jiné funkce.

Vláda jmenovala dále dr. Ľudovíta Bakoše předsedou Slovenského výboru pro věci umění a poslance SNR Karola Fajnora předsedou Slovenského úřadu pro věci církevní.

Sloučení společnosti Ligna a společnosti Papco

Opatřením ministra zahraničního obchodu ze dne 20. března 1953, otištěným v Úředním listě ze dne 1. dubna 1953, částka 43, byla dnem 1. března 1953 zrušena společnost Papco, čs. a. s. pro dovoz a vývoz výrobků papírenského průmyslu. Týmž dnem přešla práva a závazky zrušené společnosti universální sukcesí bez likvidace na společnost Ligna, a. s. pro vývoz a dovoz dřeva a výrobků průmyslu dřevozpracujícího. Dnem zrušení společnosti Papco přešel dovoz a vývoz zboží, delimitovaný společnosti, na a. s. Ligna. Od 1. března 1953 se pokládají ohlášky vývozu nebo dovozu, které byly potvrzeny pro společnost Papco, za ohlášky potvrzené pro společnost Ligna. Firma společnosti Ligna zní:

Ligna, a. s. pro vývoz a dovoz dřeva a výrobků průmyslu dřevozpracujícího a papírenského.

Předmětem podnikání společnosti Ligna je zahraniční obchod, zvláště dovoz a vývoz dřeva a výrobků průmyslu dřevozpracujícího a vývoz a dovoz papíru a celulosy a výrobků průmyslu papírenského.

Obchodní dohoda s Albánií

Dne 23. února 1953 byla podepsána v Praze dohoda mezi Československem a Albánskou lidovou republikou o výměně zboží a platech na rok 1953 a protokol o dodávkách strojů a zařízení na rok 1953 v rámci dlouhodobé dohody z roku 1951. Na základě těchto nových dohod dodá Československo do Albánie průmyslová zařízení, hlavně důlní a energetická, dílenské stroje, měřicí a optické přístroje, elektrické zařízení, automobilky, pneumatiky, válený materiál, chemikálie a farmaceutické výrobky, papír a jiné zboží. Albánie dodá do Československa hlavně měď, chromovou rudu, přírodní a naftový asfalt, zvířecí kůže, tabák a jiné zboží.

Dohodu podepsali za československou stranu náměstek ministra zahraničního obchodu O. Kocour a za albánskou stranu ministr zahraničního obchodu V. Kati. Jednání byla vedena v přátelském duchu a ve snaze upevnit a prohloubit vzájemnou hospodářskou spolupráci. No-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

vé dohody znamenají rozšíření výměny zboží mezi oběma zeměmi.

Československo-polská obchodní dohoda

Dne 17. března 1953 byla v Praze podepsána dohoda mezi republikou Československou a Polskou lidovou republikou o vzájemné výměně zboží a platech na rok 1953. Podepsaná dohoda ještě více posiluje obě hospodářství v nezávislosti na kapitalistických státech a představuje vzájemné posílení obou hospodářství.

Československo v rámci této dohody doveze z Polska hlavně uhlí, zinek, ferrochrom, elektrickou energii, železniční nákladní vozy, důlní zařízení, potravinářské a zemědělské zboží, různé chemikálie a jiné zboží. Polská lidová republika doveze z Československa na základě této dohody energetická zařízení, obráběcí stroje, celulosu, traktory a zemědělské stroje, kaolin, pálený magnesit a jiné zboží.

Jednání byla vedena ve velmi přátelském duchu v zájmu maximálního vyhovění vzájemným požadavkům. Smlouvu podepsali za vládu republiky Československé *František Marek*, náměstek ministra zahraničního obchodu, a za vládu Polské lidové republiky *Tadeusz Krovczvński*, náměstek ministra zahraničního obchodu.

Dodávky zboží mezi Československem a Německou demokratickou republikou

Dne 20. března 1953 skončila v Praze úspěšná jednání mezi republikou Československou a Německou demokratickou republikou o dodatkový protokol na rok 1953 k dlouhodobé dohodě o vzájemných dodávkách zboží mezi oběma zeměmi. Sjednaný protokol potvrdil jednak závazky, které již v dlouhodobé dohodě z 1. prosince 1951 vytyčily další podstatné stupňování vzájemné výměny zboží na rok 1953, a jednak rozšířil a doplnil tyto dodávky, takže objem obchodu s Německou demokratickou republikou vzroste proti rozsahu závazků, sjednaných původně na minulý rok, asi o 25 procent.

Německá demokratická republika dodá v letošním roce Československu především různé strojní zařízení a přístroje, potřebné pro výstavbu našeho průmyslu, výrobky chemického průmyslu a suroviny včetně hnojiv a důležitých základních lučebnin, dále speciální výrobky z oboru optiky a jemné mechaniky a jiné. Naproti tomu dodá Československo do Německé demokratické republiky především koks, hnědé uhlí a jiné suroviny, hlavně keramické, a výrobky šamotáren, dále strojní zařízení, polovýrobky hutní a některé speciální druhy zboží našeho lehkého a potravinářského průmyslu a zboží zemědělské, jako chmel, sadbové brambory a osiva.

Jednání, která probíhala v duchu přátelského porozumění a vzájemné pomoci, přispívají svými výsledky k dalšímu posílení hospodářských plánů obou zemí. Ujednání podepsali za vládu republiky Československé náměstek ministra zahraničního obchodu *Jan Souček* a za vládu Německé demokratické republiky vedoucí obchodně politické skupiny ministerstva zahraničního a vnitřního obchodu NDR *E. Staimerová*.

*

Dne 1. dubna 1953 byla podepsána dlouhodobá dohoda o platebním styku, která upravuje provádění platů za zboží a platů finančních. Dohodu podepsali s čs. strany náměstek ministra zahraničního obchodu *František Hamouz* a s německé strany státní sekretář ministerstva financí Německé demokratické republiky *Willy Rumpf*.

Nový šéf diplomatické mise ČSR v Německé demokratické republice

President republiky jmenoval ing. L. Linharta šéfem diplomatické mise Československé republiky v Německé demokratické republice a propůjčil mu hodnost mimořádného a zplnomocněného velvyslance.

Nový velvyslanec v Polsku

President republiky Antonín Zápotocký jmenoval dosavadního náměstka ministra dopravy *Karla Vojáčka* mimořádným a zplnomocněným velvyslancem v Polské lidové republice.

Výměna cestovních pasů a jejich registrace

V Úředním listě ze dne 19. února 1953 byla pod číslem 69 uveřejněna vyhláška ministerstva zahraničních věcí, kterou se stanoví, že dosavadní československé cestovní pasy všech druhů pozbývají platnosti dnem 31. prosince 1953. Počínaje dnem 1. ledna 1954 smějí občané Československé republiky překročit státní hranice nebo se zdržovat v cizině pouze s novým cestovním pasem. Českoslovenští občané, bydlící v tuzemsku, nepodávají zvláštní žádost o výměnu pasů. Pasy jim budou vyměněny automaticky při žá-

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

dosti o jakýkoli pasový úkon, podané v době od 1. března do 31. prosince 1953.

Českoslovenští občané, kteří žijí v cizině nebo se tam přechodně zdržují, mohou o výměnu dosavadních cestovních pasů požádat v době od 1. března do 31. srpna 1953 u nejbližšího místně příslušného československého zastupitelského úřadu. Výměnu diplomatických, služebních a zvláštních pasů osob, dlících v cizině, provedou československé zastupitelské úřady podle pokynů ministerstva zahraničních věcí. Českoslovenští občané, jichž pobyt v cizině v obvodu téhož zastupitelského úřadu trvá déle než 20 dní, jsou povinni přihlásit se u tohoto zastupitelského úřadu k registraci a předložit mu zároveň svůj cestovní pas. Při přesídlení do obvodu jiného zastupitelského úřadu jsou českoslovenští občané povinni odhlásit se u zastupitelského úřadu, u něhož se přihlásili k registraci, a přihlásit se k registraci u zastupitelského úřadu, do jehož obvodu se přestěhovali, pokud jejich pobyt v tomto obvodu trvá déle než 20 dní. Před návratem do Československé republiky jsou českoslovenští občané povinni odhlásit se u zastupitelského úřadu, který je naposled registroval. Registraci nepodléhají osoby, pro něž byl vydán společný československý cestovní pas. Vyhláška vstoupila v platnost dne 23. února 1953.

Náhrady cestovních, stěhovacích a jiných výdajů v tuzemsku a ve vztahu k zahraničí

V knižnici Právo, vydávané Orbisem a Právnickým ústavem ministerstva spravedlnosti, vyšla příručka, komentující zákon o náhradách cestovních, stěhovacích a jiných výdajů a k předpisům, vydaným k provádění zákona. Pracovníků v sektoru zahraničního obchodu se týká zejména výnos ministerstva financí ze dne 27. července 1950, kterým se vydávají zvláštní předpisy o náhradách cestovních, stěhovacích a jiných výdajů, pokud jde o vztah k zahraničí. K tomuto dílu je připojena tabulka diet, tabulka přídělů valut v hotovosti a informační tabulka denních přídělů ve valutách, poskytovaných Státní bankou čs. Závěr publikace tvoří směrnice o náhradách cestovních a jiných výdajů montážních zaměstnanců při cestách do zahraničí. Stránek 194, cena vázaného výtisku 63 Kčs.

Přesun pracovní doby

Vyhláškou č. 117, otištěnou v Úředním listě č. 49 ze dne 16. dubna 1953, se stanoví, že soboty dne 2. května 1953 a 2. ledna 1954 budou dny pracovního volna a pracovní doba na ně připadající se přesunuje na následující neděle, to je 3. května 1953 a 3. ledna 1954. Den pracovního klidu, připadající na 28. října 1953, se přesouvá na sobotu 31. října 1953.

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Z nové literatury

Kučera Antonín - Radvanovský Antonín
Rusko-český slovník z průmyslové ekonomiky, organisace a plánování.

Slovník, vydaný Státním nakladatelstvím technické literatury v Praze, je vítanou pomůckou pro stále větší počet a okruh hospodářských pracovníků, kteří studují ekonomická díla v ruském originálu. Odstraňuje potíže, na které narážejí čtenáři odborných děl z oboru ekonomiky, pokud jde o správné porozumění odborným výrazům, jejichž přiléhavý a výstižný překlad jsme dosud marně hledali v běžných slovnících. Slovník obsahuje 8.500 hesel z průmyslové ekonomiky, organisace a plánování.
172 stran A 5, brož. 51 Kčs.

První pětiletý plán rozvoje národního hospodářství Albánské lidové republiky.

V knižnici »Plánování«, vydávané Orbisem, vyšla pod výše uvedeným titulem publikace, seznamující nás s úkoly pětiletého plánu Albánské lidové republiky, která za vydatné pomoci Sovětského svazu a ve spolupráci se zeměmi lidové demokracie, zejména s naší republikou, se rychle mění ze zaostalého agrárního státu ve stát s rozvíjející se zemědělskou i průmyslovou výrobou. O tom, jaké úkoly řeší albánský lid ve svém prvním pětiletém plánu, nás poučuje projev náměstka předsedy albánské vlády Spiry Holeky a zákon o prvním albánském pětiletém plánu na léta 1951—1955.
76 stran A 5, brož. 44 Kčs.

Lenin o elektrifikaci.

Státní nakladatelství technické literatury v Praze vydalo překlad sborníku sovětských autorů V. Stěklova a L. Fotijevové, shrnující citáty z Leninových děl, projevů, dopisů, příkazů a poznámek, vztahujících se k problému elektrifikace sovětské země. Ke knize, rozdělené do sedmi kapitol, jsou připojeny přílohy, v nichž jsou otištěna nejdůležitější usnesení komunistické strany a sovětské vlády o elektrifikaci. V předmluvě ke knize píše ministr V. Pokorný: »Při studiu těchto historických dokumentů o těžkých počátcích elektrifikace Sovětského svazu se neubráníme tím většímu obdivu k obrovskému úspěchu sovětské energetiky, která za poměrně krátkou dobu svého rozvoje zaujala první místo ve světě, pokud jde o rychlost vzrůstu výroby elektřiny, budování velkých vodních děl a úroveň techniky.«
172 stran A 5, cena váz. 54 Kčs.

B. G. Boldyrev
Finance evropských lidově demokratických zemí.

Ve sbírce Finance vydal Orbis knihu sovětského autora B. G. Boldyreva »Finance evropských lidově demokratických zemí. Úvodní kapitola líčí, jak finance evropských lidově demokratických zemí slouží výstavbě socialismu, následujících šest kapitol je věnováno financím Československa, Polska, Maďarska, Rumunska, Bulharska a Albánie. Jak uvádí autor, je jeho kniha pokusem o zevšeobecnění otázky finanční výstavby v evropských lidově demokratických zemích a o ukázání úlohy finančních pák v utváření nové socialistické společnosti.
196 stran A 5, brož. 72 Kčs.

A. G. Sokolov - I. I. Filippov
Financování městského a rayonního hospodářství.

V Knižnici místního hospodářství, vydávané Orbisem, vyšla kniha sovětských autorů, věnovaná otázkám financování místního průmyslu a komunálního hospodářství, které tvoří důležitou složku sovětského hospodářství. Kniha seznamuje finanční pracovníky v úseku místního hospodářství se sovětskými zkušenostmi v zavádění a prohlubování chozrasčotu v místním průmyslu a v komunálním hospodářství.
178 stran A 5, brož. 98 Kčs.

Ing. Zdeňka Laušmanová
Rozvoj techniky v Německé demokratické republice.

Brožura seznamuje čtenáře s rozvojem techniky v Německé demokratické republice. Ukazuje tento rozvoj na výstavbě nových továren, zavádění nových výrobních method a na spolupráci vědy s výrobou. Líčí rozvoj socialistického soutěžení a zlepšovatelského hnutí a uvádí příklady zlepšovacích návrhů. Brožura je doplněna číselnými přehledy a fotografiemi z velkých staveb a závodů Německé demokratické republiky.
76 stran A 5, brož. 35 Kčs.

Nové finanční zákony.

Publikační a dokumentační oddělení ministerstva financí připravilo k vydání obsáhlou knihu »Nové finanční zákony«, shrnující čtrnáct zákonů, které koncem roku 1952 schválilo Národní shromáždění. Společným cílem všech těchto zákonů je prospět co nejvíce našemu hospodářství, upevnit skladbu státního rozpočtu a utužit kázeň a odpovědnost za vytváření národního důchodu a hospodaření s ním. Kromě textů zákonů o daních z obratu, z výkonů, ze mzdy, o zemědělské dani, o dani z příjmů obyvatelstva a dalších, jsou otištěny i důvodové zprávy k jednotlivým zákonům a prováděcí předpisy. Kniha je uvedena projevem ministra financí Kabeše, předneseným v Národním shromáždění, a projevem poslance Dr Haima.
Vydal Orbis, stran 896 A 5, cena brož. Kčs 53.50.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD, měsíčník pro hospodářskou informaci. Vydavatel: Ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Vychází dvanáctkrát ročně. Řídí Jaroslav Navrátil. Redakce Praha II, třída Politických vězňů 20. Telef. 097. - Administrace Praha I, ul. 28. října č. 3. Telefon 22 55 22 a 22 58 15. Předplatné na rok 144 Kčs. Jednotlivé číslo 12 Kčs. - Číslo šekového účtu 9299. - Tisknou Pražské tiskárny, n. p., základní závod, Praha II, Václavská č. 12. - Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt v Praze čís. A-7-2372-OB-45. - **Dohlédací poštovní úřad Praha 022.**

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

В. Теймар - И. Жалоудек: Рационализаторское движение во внешней торговле 145

В. Мацура: Соревнование помагает нам выполнять план 150

К. Малечек: Метод контроля по исполнению плана внешней торговли 151

Яросл. Писаржик: Мы создаем Иаучный институт по внешней торговле 156

М. Нестерев - И. Костовский: Распад единого мирового рынка . . 159

Фр. Герман: Милитаризация капиталистической экономики . . . 168

Др. Я. Скорковский: Химия в мировом хозяйстве 176

Др. И. Сетински: Еще к международным формулам нормирования . 183

V. Tejmar - J. Žaloudek: The Innovators'Movement in Foreign Trade 145

V. Macura: Competition helps to fulfill the Plan 150

K. Maleček: The Method of Controlling the Fulfilment of the Foreign Trade Plan 151

J. Písařík: We are Establishing a Foreign Trade Research Institute . 156

M. Něstěrov - J. Kostovskij: The Disintegration of One World Market 159

F. Heřman: Militarization of Capitalistic Economy 168

J. Skorkovský: Chemistry in World Economy 176

J. Setínský: More About International Commercial Terms . . . 183

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7

15
a

Declassified in Part - Sanitized Copy Approved for Release 2012/07/09 : CIA-RDP80S01540R001500160007-7